

การคล้ายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ
เล่นทราย ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

ปริญญานิพนธ์

ของ

ทัศนีย์ แก้วพลอย

- 7 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

กรกฎาคม 2535

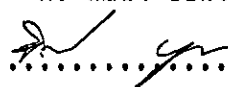
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ดร. นัสนา ชัยพงศ์)

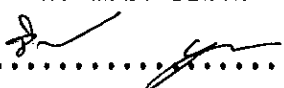
..... กรรมการ

(ผศ. จิราภรณ์ นุชสง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ดร. นัสนา ชัยพงศ์)

..... กรรมการ

(ผศ. จิราภรณ์ นุชสง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ. ประยตต์ เค้ายิ้ม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่..6..เดือน..กรกฎาคม..พ.ศ.๒๕๖๕.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำ และช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัยพงศ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ นุญส่ง กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เค้าฉิม กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และคณาจารย์ในสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการทำวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เค้าฉิม อาจารย์วัฒนา บุญฤทธิ์ อาจารย์เน่งน้อย แจ่มศิริกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลกุกักไก่อ ที่ได้กรุณาให้ความเอื้อเฟื้อและช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคณาจารย์ศิริพงษ์ แก้วพลอย และเพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

ทัศนา แก้วพลอย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและการยึดตนเองเป็น ศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย	8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง.....	24
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	50
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	51
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	52
	การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	52
	การดำเนินการทดลอง	59
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	69

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	68
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	68
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	70
สรุปผลการค้นคว้า	70
อภิปรายผล	71
ข้อเสนอแนะ	76
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก	90
ภาคผนวก ข	100
ประวัติย่อของผู้วิจัย	111

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การดำเนินการทดลอง	62
2 การเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม	65
3 การเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	66

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพใบหน้าเด็กที่ใช้ในการทดสอบ	53
2 ภาพตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสำหรับเด็กหญิง	54
3 ภาพตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสำหรับเด็กชาย	55

บทที่ 1

บทนำ

บทนำ

ปฐมวัยเป็นช่วงเวลาแห่งการเริ่มต้นของชีวิต ซึ่งมีความสำคัญที่สุดในการวางรากฐานบุคลิกภาพให้กับเด็กอย่างมั่นคงเหมาะสม อีกทั้งพัฒนาการทุกด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กันประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในระยะนี้ เป็นรากฐานของการพัฒนาในวัยต่อไป (Bloom, 1967 : 215) ดังที่พรอยด์ นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้สนับสนุนความคิดนี้โดยได้กล่าวว่า พื้นฐานของมนุษย์เริ่มก่อตัวตั้งแต่วัยต้นของชีวิต ฉะนั้นในช่วง 5 ปีแรก จึงเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพให้กับเด็ก (ศรีวรรณ มากชู, 2521 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Freud, 1945 : 26-29)

เด็กในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นวัยที่มีลักษณะเด่น ดังที่เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) กล่าวคือ เด็กจะยึดความคิดของตนเองเป็นหลักโดยมีค่านึงถึงผู้อื่นว่าจะคิดและรู้สึกอย่างไร นอกจากนี้เด็กคิดว่าความคิดของตนถูกต้องอยู่เสมอ (ดวงเดือน ศาสตราภกร. ม.ป.ป. : 49-50) และฟอร์ด (Ford) กล่าวว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยมี 3 ลักษณะคือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านความคิดและการสื่อความหมาย การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุ (Ford, 1970 : 1169) การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางดังกล่าวนี้นำให้เด็กมีลักษณะของการเห็นแก่ตัว เห็นเรื่องของตนเองสำคัญกว่าเรื่องของผู้อื่น (Shantz, 1975 : 6-10) เด็กไม่เข้าใจว่าผู้อื่นก็มีความรู้สึกและอารมณ์ต่างไปจากตนจึงมักแสดงอารมณ์ของตนออกมาทันทีและเปิดเผย ซึ่งบางครั้งรุนแรงจนเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น (วัฒนา บุญฤทธิ. 2531 : 1) นอกจากนี้เด็กยังไม่

เข้าใจว่าบุคคลอื่นที่อยู่ตำแหน่งต่างไปจากตนจะเห็นวัตถุในลักษณะต่างไปจากที่ตนเห็นเมื่อเจต
 กล่าวว่าการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เด็กเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น และ
 สอมรับว่าผู้อื่นแตกต่างไปจากตน (Walsh. 1980 : 1-2) การที่เด็กออกจากสังคมบ้านเข้าสู่
 สังคมภายนอกจะเป็นโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น โรงเรียนเป็นสังคมที่สอง
 ที่เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากสมาชิกครอบครัวเป็นครั้งแรกซึ่งใน
 ระยะแรกๆ เด็กมักจะเกิดความขัดแย้งกับบุคคลอื่นเพราะ เด็กยังคงมีการยึดตนเองเป็น
 ศูนย์กลาง แต่จากการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในโรงเรียนเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์
 กับผู้อื่น ทั้งทางด้านบุคคลและวัตถุมากยิ่งขึ้น (Hurlock. 1972 : 237) ทำให้การยึด
 ตนเองคลาคลง จากการศึกษาของบอร์ค (Borke) พบว่าเด็กปฐมวัยอายุประมาณ 3 ปี
 สามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นได้ (วัฒนา ปัทมฤทธิ. 2531 : 2 : อ้างอิงมา
 จาก Borke. 1971 : 263-264) ถ้าเด็กได้รับการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่ดีและ
 เหมาะสม ซึ่งประสบการณ์ที่ดีและเหมาะสมนี้ ช่วยให้เกิดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและ
 รับรู้เรียนรู้สิ่งต่างๆ อันจะช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคมและ
 สติปัญญาอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 1)

การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรคำนึงถึงคือ การ
 จัดโอกาสให้เด็กได้เล่น เพราะเด็กใช้การเล่นเป็นสื่อในการปรับตัวเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
 สิ่งต่างๆ เกิดความรู้สึกอิสระสามารถใช้จินตนาการและแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเต็มที่
 (วรารักษ์ รักวิจิตร. 2529 : 48) อีกทั้งเป็นวิถีทางที่จะช่วยให้ตนเองมีความสามารถในการ
 การปรับตัวเปลี่ยนแปลงความคิด (เลขา ปิยะอัจฉริย. 2523 : 43) และประการสำคัญ
 คือการเล่นนั้น จะช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่น มั่นคง เป็นสุข มีโอกาสตอบสนองความอยากรู้
 อยากเห็นของตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กปฐมวัย (พัฒนา ชัยพงศ์.
 2530 : 24) จากการเล่นของเด็กนี้เอง มิลลาร์ (Miller) ได้กล่าวว่า ช่วยทำให้เด็ก
 คลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง (Lundsteen and Tarrow. 1981 : 352-353;
 citing Miller. 1968) นอกจากนี้ดวงเดือน ศาสตรภัทร กล่าวถึงการเล่นว่า การที่

เด็กได้มีประสบการณ์ทางกายโดยจัดกระทำกับวัตถุและสิ่งเร้าต่างๆ นี่ยังเป็นการช่วยให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางได้ (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2522 : 20-21) ดังนั้นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้กับเด็ก จึงเป็นกิจกรรมในการปรับเปลี่ยนการเล่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2533 : 5) ดังจะเห็นได้จากแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้จัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมสำหรับปฐมวัย ลงในตารางกิจกรรมประจำวันดังนี้ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมเล่นตามมุม เกมการศึกษา และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง โดยยึดเอาความสนใจ วุฒิภาวะ และพัฒนาการของเด็กเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 3)

กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งนั้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพราะการเล่นกลางแจ้งมีการจัดการเล่นน้ำ เล่นทรายและเครื่องเล่นให้กับเด็ก แต่จากการศึกษาของ อูซา ลังซ์น็อธ พบว่าการจัดการเล่นน้ำ เล่นทรายในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งนั้น ครูจัดให้เด็กเล่นน้อยมาก (อูซา ลังซ์น็อธ. 2531 : 63) ทั้งนี้เพราะครูไม่มีความรู้ความเข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ยิ่งไปกว่านั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้รายงานการประเมินผลโครงการอบรมครูโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนชั้นอนุบาลถึงป.6 ประมาณ 2531-2532 พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งให้กับเด็กนั้นการเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็กน้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2532 : 106) ทั้งที่กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายเป็นกิจกรรมซึ่งมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่เด็กในการเรียนรู้คุณสมบัติของน้ำ และทราย อีกทั้งเด็กได้เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสด้านต่างๆ ในการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ขณะที่เล่น (สุนทร ชัยเดชสุริย. 2531 : 45) นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ความสามารถในเชิงการเล่นก่อสร้าง และการเล่นเลียนแบบบทบาทสมมติ

ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มพูนทักษะในการใช้มือ ตาและกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย ยังเป็นการขยายอารมณ์ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นอิสระ และจากการเล่นน้ำ เล่นทราย ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมดีขึ้น เช่น รู้จักแบ่งปันสิ่งของในการเล่นร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การรู้จักรอคอย และการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน (รัชนิ สมประชา. 2533 : 3-59) ซึ่งสอดคล้องกับราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ ที่กล่าวว่า การเล่นทรายนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสติปัญญา ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา แล้ว ยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างทางสังคมอีกด้วย (ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. 2529 : 51)

จากความสำคัญและสภาพของการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งโดยเฉพาะการเล่นน้ำ เล่นทราย ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า การจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง โดยเฉพาะการเล่นน้ำ เล่นทราย จะมีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทราย และเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทรายในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้กับครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ในการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ให้แก่เด็กปฐมวัย

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 32 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

2.1.1 การจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย

2.1.2 การจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ

เล่นทราย

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การคลาสรายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัยหมายถึง เด็กชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 ในโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งหมายถึง กิจกรรมที่ครูจัดให้เด็กได้เล่นนอกห้องเรียนทั้งในบริเวณกลางแจ้งและในร่มเงา เพื่อให้เด็กเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระ โดยจะมีอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามต่างๆ เช่นบล็อกกลวง ขิงข้าว ม้าหมุน เครื่องปั้นปาย มุมช่างไม้ มุมตุ๊กตา มุมหนังสือ ที่เล่นน้ำ บ่อทราย ฯลฯ

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จัดจำแนกกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งไว้ 2 ลักษณะดังนี้

2.1 กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทรายหมายถึงการที่เด็กเลือกลงมือทำกิจกรรมอย่างอิสระ ซึ่งมีกิจกรรมทั้งเล่นน้ำเล่นทราย และเล่นอิสระ ใน

การเล่นน้ำ เล่นทรายนั้นจะมีสื่อประกอบเช่น มีที่ตักทราย ที่ร่อนทราย กรวย ขวดรูปทรงต่างๆ กระป๋อง ในบ่อทราย และมีสายยาง ท่อน้ำ ตักตักจำลองรูปคน สัตว์ ต้นไม้ เรือ รถยนต์ ในที่เล่นน้ำอีกทั้งยังมีเครื่องเล่นสนามไว้ให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจของตน

2.2 กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทรายหมายถึง การที่เด็กได้มีโอกาสเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ ซึ่งมีเครื่องเล่นสนามต่างๆ แต่ไม่มีที่เล่นน้ำ และบ่อทราย จัดไว้ให้เด็กเลือกตามความสนใจของตน

3. การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางหมายถึง การที่เด็กมีความสามารถรับรู้ในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา อันเนื่องมาจากเด็กคลายการยึด การคิด การมองเห็นของตนเอง จนทำให้เด็กสามารถเข้าใจความคิดของผู้อื่น

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำแนกการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางออกได้เป็น

2 ด้านคือ

3.1 การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก หมายถึง การที่เด็กสามารถเข้าใจว่าผู้อื่นมีความรู้สึกแตกต่างไปจากตนซึ่งอยู่ในเหตุการณ์ต่างๆ เด็กที่มีการรับรู้และเอาใจเขามาใส่ใจเราเด็กจะมีความสามารถเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นดีขึ้น ซึ่งสามารถวัดได้จากผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองจากแบบทดสอบวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก (Interpersonal Awareness Test) ของบอร์ค (Borke. 1971)

3.2 การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา หมายถึง การที่เด็กสามารถเข้าใจว่าผู้อื่นมีความสามารถหรือมองสิ่งต่างๆ ต่างไปจากตน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบทดสอบการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของ ศรีสุดา นิลิษฐ์ศักดิ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

1.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.2 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

1.3 ลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

1.3.1 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการคิดและการสื่อความหมาย

1.3.2 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก

1.3.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา

1.4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก

ปฐมวัย

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

2.1 ความหมายและความสำคัญของการเล่น

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น

2.3 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย

2.4 กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย

2.4.1 การเล่นน้ำ

2.4.2 การเล่นทราย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่นน้ำ เล่นทราย

3. สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

1. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของพัฒนาการ

เฮิร์ลอค (Hurlock) ได้ให้ความหมายของคำว่าพัฒนาการว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาผสมผสานกันและกระตุ้นให้บุคคลมีความสามารถจัดกระทำกับสิ่งแวดล้อม (Hurlock, 1968 : 14)

สกอตต์ (Scott) กล่าวว่า พัฒนาการหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทุกชนิดที่สัมพันธ์กับเวลา เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและการทำหน้าที่ของสิ่งมีชีวิต (Scott, 1974 : 4)

นิธยา ศษภักดี ให้ความหมายของพัฒนาการว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพของระบบต่างๆ และตัวบุคคล ทำให้เพิ่มความสามารถของระบบหรือบุคคลให้ทำหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และทำสิ่งที่ยากซับซ้อนยิ่งขึ้นได้ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่และความสามารถในการปรับตัวในภาวะใหม่ของบุคคล (นิธยา ศษภักดี, 2530 : 13)

สรุปได้ว่า พัฒนาการ หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของมนุษย์ที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอน ซึ่งต้องสัมพันธ์ระหว่างเวลา บุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม และมีผลให้บุคคลมีความสามารถกระทำหน้าที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พัฒนาการทางสังคม

เด็กปฐมวัยจะเจริญเติบโตเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทุกด้านคือด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคม พัฒนาการด้านสังคมเป็น

พัฒนาการด้านหนึ่งที่มีความสำคัญ

เฮิร์ลอค (Hurlock) ให้ความหมายพัฒนาการทางสังคมว่าหมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตามแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อสามารถเข้าสังคมได้ (Hurlock. 1978 : 228) และการที่เด็กจะมีชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เด็ก ดังที่ فروด (Freud) กล่าวว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กมีผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เมื่อเด็กโตขึ้น (ภรณี คุรุรัตน์. 2523 : 24) ซึ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอน ดังทฤษฎีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมมีดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริกสันกล่าวว่า บุคลิกภาพมนุษย์จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ สำเร็จในแต่ละช่วงอายุ การพัฒนาในช่วงหนึ่งๆ หากเป็นไปด้วยดีได้รับการตอบสนองเต็มที่ บุคคลก็จะมีบุคลิกภาพที่ดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสันได้แบ่ง พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะความรู้สึกเชื่อมั่น (The Sense of Trust) เป็นระยะที่อยู่ ระหว่างหลังคลอดจนถึง อายุ 1 ปี ระยะนี้เด็กมีความสุขทางกายและได้รับความอบอุ่นจาก แม่ในยามที่ต้องการ เด็กจะปรับตัวได้ดี สามารถพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจขึ้น และในทางตรงกันข้าม หากเด็กขาดความสุขทางกาย ขาดความรักความอบอุ่น ก็จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ กลายเป็นผู้ที่ขาดความรู้สึกมั่นคงและขาดความไว้วางใจผู้อื่น

2. ระยะต้องการทำหรือค้นหาด้วยตนเอง (The Sense of Autonomy) เด็กอยู่ในระหว่าง อายุ 1-3 ปี เป็นระยะเริ่มฝึกหัดขับถ่ายถ้าเด็กปฏิบัติได้ดีจะสามารถผ่านขั้นนี้ไปได้ด้วยดี เด็กจะเรียนรู้ในการรักษาความตั้งใจของตนเองและทำความตั้งใจให้เป็นจริงได้

3. ระยะการคิดริเริ่ม (The Sense of Initiative) อายุเด็กระหว่าง 3-6 ปี เด็กพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และสามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่

เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือและการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีได้ ระยะเวลาเด็กเกิดความกลัวเด็กจะยึดผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งตลอดเวลา ทำให้ความคิดจินตนาการและการพัฒนาการทางสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย (Maier. 1969 : 32)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮิร์สท์ (Havighurst's Theory of Development)

ฮาวิกเฮิร์สท์ (Havighurst) ได้อธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นมีความประจำวัยซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะทำได้ในช่วงนั้นๆ ซึ่งถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จจะมีผลต่อการปรับตัว ซึ่งฮาวิกเฮิร์สท์ได้เสนองานตามขั้นการพัฒนาการทางสังคมในวัยปฐมวัยดังนี้

1. เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและทางกายภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก เช่น พ่อ แม่ ครู โรงเรียน และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
2. เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและบุคคลอื่นรวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น
3. เด็กเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม (พรหมิ ชุติย เจนจิต. 2528 : 77-78)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget's Theory of Development)

การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย เป็นลักษณะที่มีอยู่ในทุกขั้นของพัฒนาการ เอลไคน์ (Elkind) ได้ศึกษาทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) และกล่าวถึงการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางซึ่งเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ (ศรีสุดา นิลสุรศักดิ์. 2527 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Elkind. 1970)

ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิบัติการด้วยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Operation) อยู่ในช่วง อายุระหว่าง 1-2 ปี เด็กในวัยนี้จะรับรู้ราวกับว่าวัตถุนั้นมีจริงแต่เฉพาะเวลาที่เห็นวัตถุนั้นเท่านั้น ถ้าเด็กมองไม่เห็นวัตถุเขาจะรับรู้ว่ามีวัตถุในโลกนี้ การ

ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กวัยนี้คือ เด็กไม่สามารถที่จะจินตนาการถึงภาพของวัตถุที่เขา มองไม่เห็นได้แต่เมื่อพัฒนาการทางสมองมีมากขึ้นเด็กจะเริ่มรับรู้ ว่า ถึงแม้จะมองไม่เห็นวัตถุ นั้นแต่ก็มีได้หมายความว่าวัตถุนั้นไม่มี จะสังเกตได้จากการที่เด็กค้นหาวัตถุที่หายไปจากตา แสดงว่าเด็กมีจินตนาการถึงภาพของวัตถุที่มองไม่เห็นเกิดขึ้นในสมองแล้ว การยึดตนเองเป็น ศูนย์กลางของเด็กวัยนี้จึงเริ่มลดลง

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Period) อยู่ในช่วง อายุ ระหว่าง 2-7 ปี เด็กในวัยนี้จะมีการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งเริ่มเข้ามามีบทบาทในพัฒนาการทาง สมองเป็นอย่างมาก เนื่องจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสเพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะเข้า ใจสิ่งที่หายไปจากสายตาได้ จึงต้องมีภาพหรือสัญลักษณ์เข้ามาแทนที่ เด็กจะไม่สามารถคิดโดย นำตนเองเข้าไปอยู่ในตำแหน่งอื่นนอกจากตำแหน่งที่ตนเองมองได้ เขาไม่สามารถที่จะรับความคิด ของผู้อื่น แต่จะขยายความคิดของตนให้กับผู้อื่น และในเมื่อตนเองรับรู้เกี่ยวกับโลกนี้อย่างไร ก็คิดว่าผู้อื่นจะรับรู้เหมือนตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete Operation) อยู่ในช่วง อายุระหว่าง 7-11 ปี เด็กวัยนี้จะมีความสามารถทางสติปัญญาเพิ่มขึ้นเช่น มีความสามารถ ในการจัดลำดับ (Seriation) จำแนกแยกแยะสิ่งของออกเป็นประเภทต่างๆ (Classification) มีการปรับปรุงสั่งกัปของการคิดหาเหตุผล (Causality) สั่งกัปของ พื้นที่ (Space) สั่งกัปของเวลา (Time) และสั่งกัปของความเร็ว (Speed) มีความ สามารถในการอนุรักษ์ปริมาณและแสดงการอ้างอิงเหตุผลเชิงตรรกเบื้องต้น ซึ่งเป็นการนำ มาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาที่ต้องมีวัตถุหรือเหตุการณ์ที่มองเห็นหรือจับต้องได้การยึดตนเองเป็น ศูนย์กลางของเด็กในวัยนี้คือ เด็กไม่สามารถที่จะแยกแยะความแตกต่างระหว่างของจริงและ สมมุติฐานที่ตั้งขึ้นได้

ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรมหรือขั้นปฏิบัติการอย่างมีแบบแผน (Formal Operation) อยู่ในช่วง อายุตั้งแต่ 11-15 ปี เด็กวัยนี้สามารถที่จะมีความคิดเป็นของตนเองและยังเข้าใจความคิดของผู้อื่นด้วย ในพัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วงของวัยรุ่น เขาจะ

คาดการณ์ล่วงหน้าถึงปฏิกิริยาของผู้อื่นที่มีต่อตนในรูปของการวิพากวิจารณ์

จากทฤษฎีต่างๆ จะเห็นได้ว่า สิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้กับเด็กได้นั้น คือการจัดประสบการณ์หรือการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนและสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในการปรับตัว การยอมรับและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

2. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

รูบิน (Rubin) กล่าวว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นลักษณะที่เด็กนึกถึงตนเองมากกว่าผู้อื่น โดยจะรับรู้เฉพาะสิ่งที่ตนสนใจ และยึดถือว่าสิ่งที่ตนคิดหรือทำดีกว่าผู้อื่น จึงทำให้เด็กแสดงออกมาในรูปของความดื้อรั้น พุดโอ้อวด พุดเรื่องของตนเองมากกว่าเรื่องของผู้อื่น เอาแต่ใจตนเอง ต่อกความสามารถของผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ หวงของ และต้องการให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับความคิดหรือสิ่งที่ตนกระทำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นอุปสรรคในการเข้าสังคมของเด็ก (Hurlock, 1978 : 546-548 ; citing Rubin, 1972)

ชานท์ซ (Shantz) กล่าวว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นลักษณะที่เด็กยึดตัวเองเป็นหลักจึงไม่สามารถนำตนเองเข้าไปแทนที่ผู้อื่นในด้านการคิด การรับรู้ทางสายตา ทางอารมณ์และความรู้สึก ทำให้มีลักษณะของการเห็นแก่ตัว เห็นเรื่องของตนสำคัญกว่าเรื่องของผู้อื่น (Shantz, 1975 : 6-10)

กินสเบิร์ก และออปเปอร์ (Ginsburg & Oppen) กล่าวถึงการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางว่า เป็นคุณสมบัติของเด็กที่ปรากฏในเรื่องของความคิด ซึ่งเด็กไม่มีโอกาสหลีกเลี่ยงได้จนกว่าเด็กจะเข้าสู่ระดับวุฒิภาวะของการทำงานทางสมอง (Ginsburg & Oppen, 1969 : 108)

วัตส์เวิร์ท (Wadsworth) กล่าวว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นลักษณะที่เด็กไม่สามารถเข้าใจและเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้ (Wadsworth,

1971 : 71)

ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร กล่าวถึงการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางว่าเป็นลักษณะที่ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจความคิดของผู้อื่น โดยเชื่อว่าทุกคนคิดเหมือนตนเองจึงทำให้เด็กแสดงออกในรูปของการใช้ภาษาและพฤติกรรมทางสังคม (ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. ม.ป.ป. : 49-50) และธีระพร อูวรรณไธ ได้อธิบายถึงลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางว่า เป็นลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสังคมของเด็ก ทำให้เด็กไม่เข้าใจว่าโลกนี้มีความจริงและความสัมพันธ์ต่างๆ ที่ต่างไปจากความคิดเห็นของตน เด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจะขาดความสามารถในการรับรู้ ทักษะ ความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2526 : 823)

สรุปได้ว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของเด็กปฐมวัยซึ่งทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจความคิดของผู้อื่น และเชื่อว่าทุกคนมีความคิดหรือมองสิ่งต่างๆเหมือนตน เนื่องจากเด็กยึดตนเองเป็นหลัก

2.2 ลักษณะเฉพาะของเด็กปฐมวัย

ซีเฟลด์ท (Seefeldt) ได้อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

เด็กวัย 3 ปี เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะเห็นว่าตนเป็นคนที่สำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียวแต่เริ่มสนใจผู้อื่นบ้างแม้ว่าเด็กจะเล่นกับตนเองแต่ก็ชอบที่จะไปนั่งเล่นอยู่ข้างๆ ผู้อื่น เด็กจะไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นร่วมกับผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่แบ่งปัน ยังต้องการความเอาใจใส่ความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษ และจะเล่นกับเด็กอื่นที่มาอยู่ใกล้ๆ เท่านั้น

เด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้นเด็กจะเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบชีวิตครอบครัวซึ่งพบในชีวิตประจำวัน โดยทั่วไปของเด็กยังมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย เอะอะไม่ระมัดระวัง เกเร ยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ดี มี

ทำทีแสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนและการรอคอย เริ่มแบ่งปันกันบ้าง

เด็กวัย 5 ปี เด็กในวัยนี้จะมีลักษณะพฤติกรรมกล่าวคือเด็กมีความเป็นมิตรมากขึ้น มีการช่วยเหลือผู้อื่น มีการแบ่งปันสิ่งของ การเล่นของเด็กเริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คนเป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนถูกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบการทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลงเพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และจะรู้สึกไม่พอใจหากเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ของกลุ่ม

เด็กวัย 6 ปี เป็นวัยที่เริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งจะเห็นได้จากการเล่นที่เปลี่ยนไป คือ จะเล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพศเดียวกัน มีเพื่อนรักเป็นพิเศษเพียงคนเดียว เริ่มรู้จักกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตน ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรง พยายามจะเป็นที่หนึ่งในการเล่นต้องการชนะ และถ้าการเล่นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของเด็กที่จะทำได้ เด็กจะพยายามปรับกฎเกณฑ์นั้นให้มาเป็นประโยชน์ต่อตน (Seefeldt. 1980 : 7-11)

ภรณี ศุภรัตน์ ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้คือ

อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กจะมีลักษณะสนุกที่ได้เล่นกับคนอื่นต้องการความรัก ต้องการมีเพื่อน และต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความอิสระในการเล่น

อายุ 4 ปี จะชอบเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ การเล่นจะเล่นเป็นแบบสมมุติและใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อยๆ มีความกังวลห่วงใยต่อเด็กที่อ่อนแอกว่า ไม่มีความแน่นอนในการรอคอยต้องการให้ผู้ใหญ่ปล่อยปละโยนในบางครั้ง

อายุ 5 ปี มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานานๆ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบแข่งขันและมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสินบางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กโตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการช่วยเหลือและเรียกร้องคำ

ชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อนแต่ก็ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ หงของเล่น

สรุปได้ว่า เด็กแต่ละวัยนั้นจะมีลักษณะเฉพาะวัยแตกต่างกันไปและจะเห็นได้ว่า เมื่อเด็กอายุมากขึ้นการรวมกลุ่มกับเพื่อน การช่วยเหลือการแบ่งปัน ฯลฯ พัฒนาขึ้น ดังนั้นการเล่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กเข้าใจเรียนรู้บทบาทของตนเองต่อสังคมและการเข้ากลุ่มกับเพื่อน อันจะเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม (ภรณี คุรุวัฒนะ. 2523 : 7-18)

8. ลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

3.1 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก (Affective Egocentrism) คือการที่เด็กไม่สามารถแยกแยะระหว่างอารมณ์และความรู้สึกของตนเองกับอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นได้ เด็กจะคิดว่าคนอื่นมีความรู้สึกเหมือนกับตน ถึงแม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันโดยไม่ใส่ใจกับความรู้สึกที่แท้จริงของผู้อื่น นอกจากนี้เขาไม่สามารถที่จะเข้าใจในเรื่องความสามารถ การคาดหวังและปฏิกริยาของผู้อื่นที่เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมได้ว่า เมื่อคนๆ หนึ่งแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งคนอื่น ๆ จะได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมนั้นๆ ด้วย ความไม่ใส่ใจต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นนี้ ทำให้เด็กวัยนี้ไม่ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันในบางเวลา

3.2 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุ (Visual Spatial Egocentrism) คือการที่เด็กไม่สามารถที่จะแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ตนมองเห็นกับสิ่งที่คนอื่นมองเห็น โดยเด็กจะรับรู้ (Assimilate) แต่สิ่งที่ตนมองเห็นและคิดว่าคนอื่นเห็นเหมือนตน นอกจากนี้เด็กยังคิดว่าการรับรู้ของเขาเป็นสิ่งที่ตายตัวเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เขาจะติดแน่นอยู่เฉพาะสิ่งที่เขามองเห็น ดังนั้นเด็กจะรับรู้มิติของ ข้าง - ขวา หน้า - หลัง ของคนที่นั่งอยู่ตรงกันข้ามไม่ได้ เด็กในวัยนี้มิได้สนใจว่าของสิ่งเดียวกันจะปรากฏแก่สายตาของผู้มองได้หลายลักษณะ เพราะขึ้นอยู่กับตำแหน่งของการมองของต่างกัน

3.8 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการคิดและการสื่อความหมาย (Cognitive Communicative Egocentrism) คือการที่เด็กไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างความคิดของตนเองและความคิดของผู้อื่น ซึ่งปรากฏใน 2 ลักษณะคือ

3.3.1 ด้านการแสดงบทบาท (Role - taking) การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านนี้คือการที่เด็กไม่สามารถเข้าใจถึงประสบการณ์ของบุคคล จากการรับรู้ของผู้อื่นได้ เพราะมีความจำกัดในด้านความคิดรวบยอดและการรับรู้

3.3.2 ด้านการสื่อสาร (Communicative) การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านนี้จะไม่สามารถใส่ใจกับคนที่เขาพูดด้วย เด็กจะไม่ได้ใจว่าเขาจะพูดกับใคร และไม่สามารถปรับคำพูดของตนเองให้เหมาะสมกับผู้ฟังได้ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในลักษณะนี้จะอยู่ในรูปของการพูดกับตนเองหรือคุยกับคนอื่นเหมือนรำพึงความคิดของตนออกมาดังๆ เช่น ในการพูดโทรศัพท์ของเด็กกับพ่อซึ่งอยู่ที่ทำงานว่า "พ่อ หนูแคงชุดนี้แล้วไหม" ซึ่งเด็กคิดว่าพ่อมองเห็นตนเอง เพราะเด็กไม่รับรู้ว่าพ่อมองไม่เห็นตน (Ford. 1979 : 1171-1174)

การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่กล่าวมา 3 ลักษณะดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางสังคมของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะส่งผลต่อสติปัญญาและบุคลิกภาพของเด็กอีกด้วย (Elkind. 1970 : 50-51) ดังที่ทราบกันแล้วว่าเด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญารวดเร็วมาก จึงยากที่จะแก้ไขได้ในระยะหลังหากปล่อยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตั้งแต่ต้น การจัดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการเข้าใจบุคคลอื่นมากขึ้นซึ่งผลจากความสามารถในการปรับตัวนี้จะสนับสนุนให้เด็กมีบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสังคมเหมาะสมตามวัย

4. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

ประเด็นที่ อรุณีย์ ได้จำแนกพฤติกรรมต่างๆ ไปที่แสดงถึงลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยดังนี้

1. เล่าเรื่องของตนให้เพื่อนฟังในลักษณะคุยกัน แต่ต่างคนต่างเล่าเรื่องของตนโดยไม่สนใจว่าอีกฝ่ายหนึ่งเล่าอะไรและเล่าอย่างไร
2. คุยโอ้อวดว่าตนเก่งที่สุด ดีที่สุด มีพลังมากที่สุด หรือ แข็งแรงที่สุด
3. พยายามเป็นผู้ชนะในทุกๆ วิธีทางทั้งด้วยการกระทำและคำพูด
4. บอกความเท่า ไม่เท่าของน้ำหนักหรือปริมาตร จากการรับรู้ของตนมากกว่าจะคิดถึงหลักความจริง
5. ตัดสินว่าคนใดคนหนึ่งดีจากการที่รับรู้ว่าเขาให้ของแก่ตนหรือเขาใจดีกับตนโดยไม่สนใจอีกฝ่ายหนึ่ง
6. ต้องการให้คนอื่นเล่นตามวิธีหรือความต้องการของตนและถ้าไม่ยอมทำตามก็จะไม่มีการประนีประนอม มักจะทะเลาะกันเพื่อเอาชนะคนอื่น
7. สนใจซักถามเกี่ยวกับความเป็นมาของตน
8. พยายามเอาชนะเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการด้วยการแกล้งฤทธิ์ต่างๆ เพราะถือว่าพ่อแม่รักตนก็ควรจะต้องตามใจตน
9. ทำในสิ่งตรงกันข้ามกับที่พ่อแม่บอก เพื่อดูว่าระหว่างพ่อกับแม่นั้นใครจะมีอำนาจมากกว่ากัน หรือเมื่อสิ่งห้ามจะยิ่งยุ
10. เห็นว่าการกระทำหรือผลงานของตนเป็นสิ่งที่ดีที่สุดใน (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช. 2526 : 28-29)

นอกจากพฤติกรรมดังที่กล่าวมาแล้วยังสามารถสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจากลักษณะการเล่นดังนี้

1. การเล่นแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric Play) เป็นการเล่นขั้นแรกของเด็ก ลักษณะการเล่นในขั้นนี้เด็กจะเล่นตามลำพังเพียงคนเดียวโดยไม่สนใจคน

อื่นแต่เด็กจะแสดงความสนใจต่อวัตถุที่เล่นเท่านั้น และเด็กจะเล่นในสิ่งที่มาจากความคิดคำนึงของตน

2. การเล่นข้างเคียง (Parallel Play) เป็นการเล่นขั้นที่สองของเด็ก จะมีลักษณะการเล่นโดยรวมกลุ่มกันวัยเดียวกัน แต่ไม่มีการสื่อสารติดต่อกันระหว่างกลุ่ม เด็กแต่ละคนจะสนใจเล่นในเรื่องของตน แม้ว่าบางครั้งของเล่นที่เล่นนั้นเป็นของเล่นประเภทเดียวกันก็ตาม ซึ่งในบางครั้งเด็กอาจจะมีลักษณะแบบมองดูคนอื่นเล่น (Onlooker Play) เพื่อเรียนรู้หรือสังเกตการเล่นของผู้อื่น

3. การเล่นเริ่มรวมกลุ่ม (Associative Play) เป็นการเล่นรวมกลุ่มเล็กๆ ซึ่งจะมีเด็กประมาณ 4-5 คน เด็กจะไม่อยู่รวมกลุ่มกันอย่างถาวร มีการเปลี่ยนกลุ่มบ่อย และแต่ละคนจะเล่นในสิ่งที่ตนสนใจโดยไม่สนใจว่าเพื่อนคนอื่นต้องการเล่นเหมือนหรือต่างไปจากตน

4. การเล่นรวมกลุ่ม (True Social - Group Play) เป็นการเล่นรวมกลุ่มแบบที่เด็กร่วมมือกันจริงๆ จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีการสร้างความสัมพันธ์ได้ดีขึ้น และรู้จักให้ความร่วมมือทำกิจกรรม เมื่อเด็กรวมกลุ่มกัน เด็กพยายามที่จะเข้าใจความคิดและความต้องการของเพื่อนในกลุ่ม และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการเล่น (Lundsteen, 1981 : 352-353)

จะเห็นได้ว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญที่ควรพยายามให้คลายลงตั้งแต่วัยต้นของชีวิต แม้จะมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาดังเช่นเพียเจท์ (Piaget) กล่าวว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเป็นธรรมชาติของเด็กวัยนี้ และจะคลายลงเมื่อเด็ก อายุประมาณ 7 ปี แต่ฟอร์ด (Ford) ก็ยังยืนยันว่าการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางนี้ บางคนอาจคงอยู่อย่างถาวรในบางสถานการณ์และบางคนอาจคงอยู่ตลอดเวลาได้ (Ford, 1979 : 1171) อย่างไรก็ตามสิ่งที่ช่วยเด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลงได้นั้น จำเป็นต้องจัดประสบการณ์ทางกาย การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ของเด็ก ซึ่งต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะ ความสนใจ และความต้องการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ (ดวงเดือน

ศาสตรวิทย์. 2522 : 20-21) ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็ก การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพและพัฒนาการด้านต่างๆ แก่เด็ก ทั้งยังช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้มากขึ้น (Andrews. 1981 : 1)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย

5.1 งานวิจัยในประเทศ

กวินทร์ ธรรมนุช ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดของเด็ก อายุ 4-9 ปี ที่มีความแตกต่างกันในด้านการอบรมเลี้ยงดูและการยอมรับในกลุ่มเพื่อนจำนวน 100 คน โดยวัดการคิด การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในการจำแนกประเภทการมองวัตถุในเนื้อที่และด้านจำนวน โดยใช้แบบสอบถามการยอมรับของเพื่อน ผลการศึกษพบว่า เด็กที่เพื่อนยอมรับและไม่ยอมรับจะมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านจำแนกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมการเข้าสังคมของเด็ก (กวินทร์ ธรรมนุช. 2522 : 67-68)

ศรีสุภา นิลสุโขศักดิ์ ทำการศึกษาผลของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุของเด็ก อายุ 5-6 ปี จำนวน 96 คน โดยวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบทดสอบของเพียเจต์ (Piaget) และเครื่องมือของฮอย (Hoy) แล้วสุ่มเด็กที่มีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจำนวน 32 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน กลุ่มควบคุม 16 คน จากนั้นทำการทดลองโดยการให้กลุ่มทดลองจับคู่กับเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง 16 คน และจัดให้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยใช้เครื่องมือชุดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4 ชุด ที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือของ สมิท ฮิวจ์ส บอร์ค ชานท์ซ และวัตสัน (Smith, Hughes, Borke, Shantz and Watson) ได้ทำการทดลอง 1 สัปดาห์แล้ววัดผล ผลการศึกษพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่ง

วัตถุอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (ศรีสุตา นิลิษฐ์ศักดิ์. 2527 : 40-43)

รักตวรรณ ศิริถาวร ทำการศึกษาถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้เล่นกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยศึกษากับเด็ก อายุ 5-6 ปี จำนวน 65 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 34 คน และกลุ่มควบคุม 31 คน จากนั้นทำการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและบุคคลซึ่งมีผู้จัดสร้างขึ้นจำนวน 40 กิจกรรมใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการศึกษพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (รักตวรรณ ศิริถาวร. 2532 : 56)

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาของนิล (Neale) ซึ่งได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับเด็ก อายุ 8-11 ปี จำนวน 20 คน เป็นเด็กที่มีความผิดปกติทางอารมณ์ซึ่งมาจากโรงพยาบาลกับเด็กปกติโดยใช้เครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุของเพียเจต์ และอินเฮลเดอร์ (Piaget and Inhelder) จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มีความผิดปกติทางอารมณ์มีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมากกว่าเด็กปกติ (Neale. 1966 : 97-101)

เซลแมน (Selman) ได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการแสดงบทบาทของเด็ก อายุ 8-10 ปี จำนวน 60 คน โดยดัดแปลงเครื่องมือของฟลาวเวลล์ และคณะ (Fravell et al.) มาใช้ในการทดสอบตัดสินจริยธรรมโดยใช้เครื่องมือของโคล์เบอร์ก (Kolhberg) และแบบทดสอบสติปัญญาโดยแบบทดสอบพินบอดี (Peabody Picture Vocabulary Test) จากการศึกษาพบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการแสดงบทบาทมีความสัมพันธ์กับการตัดสินจริยธรรม (Selman. 1977 : 79-91)

บอร์ค (Borke) ได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และ

ความรู้สึกกับเด็ก อายุ 3-8 ปี จำนวน 200 คน โดยใช้เครื่องมือที่เขาสร้างขึ้นเป็นเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ เมื่อให้เด็กฟังเรื่องแล้วให้เด็กบอกความรู้สึกในสถานการณ์นั้น จากนั้นให้เด็กนำภาพส่วนใบหน้า ที่แสดงความรู้สึกต่างๆ ไปวางประกอบภาพให้สมบูรณ์ และตรงกับเรื่อง ผลปรากฏสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ว่า เด็กจะเริ่มมีการเรียนรู้ทางสังคมเพิ่มขึ้นตามอายุและขอร์ค พบว่าเด็ก อายุ 3 ปี สามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกผู้อื่น และสามารถบอกสถานการณ์ที่บุคคลเกิดความรู้สึกต่างๆ ได้ แสดงว่าเด็กมีการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น โดยมีได้มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางทั้งหมด (Borke. 1971 : 263-269)

รูบิน (Rubin) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับการยอมรับของเพื่อนกับเด็กอนุบาลและเด็กชั้นประถมปีที่ 2, 4 และ 6 โดยให้เด็กทำสังคมมิติ และแบ่งเด็กออกเป็นคู่ๆ ให้เด็กคนหนึ่งอธิบายภาพจำนวน 10 ภาพ แล้วให้เด็กอีกคนหนึ่งดูภาพที่ตนมีอยู่เพื่อจับคู่ภาพที่เพื่อนอธิบายให้ได้มากที่สุด ผลจากการวิจัยพบว่า เด็กที่มีอายุน้อยใช้วิธีการสื่อความหมายด้วยการชี้มากกว่าการพูด ส่วนเด็กที่มีอายุมากจะสามารถสื่อความหมายด้วยการใช้คำพูดได้ดีกว่า และยังพบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์กับการยอมรับของเพื่อน (Rubin. 1972 : 364) ซึ่งสอดคล้องกับมาเรทซอส

(Maratsos) ที่ได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการสื่อสารกับเด็ก อายุ 3-5 ปี จำนวน 24 คน โดยสร้างสถานการณ์ให้เด็กเพื่อเลือกของเล่นแก่เด็กที่มองเห็นได้ และเด็กที่มองไม่เห็นจำนวน 12 ชุด แล้วสังเกตพฤติกรรมเด็กพบว่า เด็กมีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้คำพูดเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ เด็กอายุน้อยจะใช้การชี้เป็นการสื่อความหมายมากกว่าคำพูด (Maratsos. 1973 : 693-700)

เคอร์เดค และรอดกอน (Kurdek and Rodgon) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านการรับรู้ทางสายตา การคิด อารมณ์ และความรู้สึกกับเด็กชั้นอนุบาลถึงประถมปีที่ 6 จำนวน 167 คน โดยใช้แบบทดสอบของ ฟิชเบิน (Fishbein) ฟราเวล (Fravell) และขอร์ค (Borke) จากการศึกษาพบว่า เด็กมีความสามารถในการรับรู้ทางสายตา การคิด

อารมณ์และความรู้สึกเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ แต่ความสามารถในการรับรู้ทางอารมณ์และความรู้สึกมักจะเพิ่มขึ้นในทุกระดับชั้นเรียน แต่ไม่สามารถบอกได้ว่ามีการเพิ่มในระดับชั้นใดมากที่สุด และพบว่าเด็กชายมีความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกสูงกว่าเด็กหญิง (Kurdek and Rodgon. 1973 : 643-650)

รูบิน และชไนเดอร์ (Rubin and Schneider) ได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการสื่อสารกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ โดยศึกษากับเด็กที่มีระดับสติปัญญา (I.Q.) ตั้งแต่ 78-127 ด้วยเครื่องมือของครอล และกลัคส์เบิร์ก (Krauss and Gluckberg) ด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรม พบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ การบริจาค และการตัดสินใจจริยธรรม (Rubin and Schneider. 1973 : 661-665)

ฮอย (Hoy) ได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็น ตำแหน่งวัตถุกับเด็ก อายุ 6, 8 และ 10 ปี โดยใช้เครื่องมือรูปทรงเรขาคณิต รูปสามเหลี่ยม สีเหลี่ยมผืนผ้า และสีเหลี่ยมลูกบาศก์ แล้วจัดลักษณะการมองเห็นวัตถุเป็น ข้าง ขวา หน้า หลัง โดยให้กลุ่มตัวอย่างจินตนาการถึงการมองเห็นของผู้อื่นเมื่ออยู่ในตำแหน่งที่ต่างกัน โดยเลือกจากภาพถ่ายหรือสร้างจากแบบจำลอง จากการศึกษาพบว่า เด็กมีความสามารถในการเลือกรับรู้ตำแหน่งของวัตถุที่ผู้อื่นมองเห็นจากภาพถ่ายได้มากกว่าจากการสร้างแบบจำลอง (Hoy. 1975 : 398)

บัคเคย์ ซีเกล และเนสส์ (Buckley, Siegal and Ness) ได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ความเห็นอกเห็นใจและพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็ก อายุ 3 ปี 6 เดือน ถึง 8 ปี 11 เดือน จำนวน 4 คนโดยพัฒนาแบบวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเพียเจต์ และให้เด็กหมุนตุ๊กตาพลาสติกให้ผู้อื่นเห็นเหมือนกับที่ตนเองเห็นตามแบบ และพัฒนาแบบวัดความเห็นอกเห็นใจของบอร์ค (Borke) จากนั้นสร้างสถานการณ์วัดพฤติกรรมการช่วยเหลือแบ่งปัน ผลปรากฏว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ โดยเด็กที่มีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อย จะเป็นเด็กที่มีความ

เห็นอกเห็นใจและมีพฤติกรรมการช่วยเหลือมาก (Buckley, Siegal and Ness. 1977 : 329-330)

วอกซ์เลอร์ ยาร์โรว์ และสมิท (Waxler, Yarrow and Smith) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับพฤติกรรมการเข้าสังคมกับเด็ก อายุ 3-7 ปี จำนวน 107 คน ที่ได้รับปรังมาจากแบบทดสอบของฟลาวเวลและคณะ (Frevell et al. 1968) และพัฒนาแบบวัดการเข้าสังคมของยาร์โรว์ และวอกซ์เลอร์ (Yarrow and Waxler. 1976) ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมและการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์กัน และบุคคลจะเข้าสังคมได้จะต้องมีพฤติกรรมอื่นเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม อาทิ พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจและการช่วยเหลือ (Waxler, Yarrow and Smith. 1977 : 87-88)

สเตรเจอร์ (Strager) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะทางอารมณ์ และความรู้สึกกับทักษะการรับรู้ทางสายตา และพฤติกรรมการเอาใจเขามาใส่ใจเรากับเด็ก อายุเฉลี่ย 4 ปี 11 เดือนจำนวน 14 คนโดยทำการสังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรมการเอาใจเขามาใส่ใจเราของเด็กขณะเล่น เป็นเวลา 30 ชั่วโมงใน 8 สัปดาห์ และทดสอบการรับรู้ทางสายตาโดยให้เด็กจินตนาการถึงการมองเห็นของบุคคลอื่นที่อยู่ในตำแหน่งที่มองเห็นภาพในแต่ละด้านที่ไม่เหมือนกันของรูปทรงสี่เหลี่ยม และวัดการรับรู้ทางอารมณ์และความรู้สึกด้วยเครื่องมือที่ประกอบด้วยภาพ และเรื่องราวสั้นๆ ที่แสดงถึงอารมณ์ของตัวละครในเรื่อง แล้วถามว่าตัวละครรู้สึกอย่างไร จากการศึกษาพบว่า การเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ทางอารมณ์และความรู้สึก รวมถึงสัมพันธ์กับการรับรู้ทางสายตาของเด็กปฐมวัย (Strager. 1980 : 815-822)

ซีเคอร์โร (Securro) ได้ศึกษาเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 2-7 ปี ที่มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จากการศึกษาพบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กทำให้เด็กมีทักษะในการคิดและการตัดสินใจที่คับแคบ ขาดความสามารถในการคาดคะเนขนาดของสิ่งต่างๆ และเหตุการณ์เรื่องราวตามที่ เป็นจริงหรือใกล้เคียงความเป็นจริง โดยเด็กจะ

ชอบพูดและแสดงออกถึงสิ่งที่ตนเองคิดเป็นเกณฑ์ และส่งผลต่อปัญหาด้านความประพฤติซึ่งจะเป็นภาระหนักแก่ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้มีปัญหาคาดการณ์และการแสดงออกซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และการเข้าใจด้านมิติและจำนวน (Securro, 1985 : 17)

ปีเตอร์สัน และคัสทอฟเซน (Peterson and Gustavsen) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของเด็กปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นได้ โดยเสนอแนะว่า ความสามารถในการเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยในสภาพที่เด็กอยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับสถานการณ์จำลอง เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน (Peterson and Gustavsen)

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก มีผลต่อการปรับตัวและพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก อาทิ การเข้าสังคม การควบคุมอารมณ์ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือ การตัดสินใจทางจริยธรรม แม้ว่าลักษณะดังกล่าวนี้จะลดลงเมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็ตาม แต่เนื่องจากระยะปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และเป็นช่วงที่เหมาะสมในการวางรากฐานบุคลิกภาพดังนั้นการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมอันเป็นที่ต้องการและยอมรับ อีกทั้งยังเอื้ออำนวยต่อการลดลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยได้ อันจะส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาการทางสังคมของเด็กในอนาคต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

1. ความหมายและความสำคัญของการเล่น

จีนน์ แมค (Jeanne Mack) ให้คำจำกัดความของการเล่นว่า "การเล่นเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กผู้เล่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมการเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานของผู้ใหญ่ จะต่างกันตรงที่ผู้ใหญ่ทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ แต่

สำหรับเด็ก กิจกรรมการเล่นจะจบลงในตัวโดยไม่ได้มุ่งหวังถึงสิ่งใดนอกเหนือไปจาก
ความพอใจตามธรรมชาติ" (ราศี ทองสวัสดิ์. 2526 : 361 ; อ้างอิงมาจาก Mack.
1975)

เฮิร์ลอค (Hurlock) ได้กล่าวถึงความหมายของการเล่นว่า การเล่นเป็น
กิจกรรมหนึ่งที่เด็กรู้สึกอิสระนอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน
โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น และมักจะเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำโดยไม่มีการบังคับ
(Hurlock. 1956 : 321)

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมหรือการกระทำใดๆ ที่ให้
ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่เด็ก โดยที่ไม่คำนึงถึงผลของกิจกรรมหรือการกระทำนั้นๆ การ
เล่นมีความหมายสำหรับเด็ก เพราะเกิดจากความสมัครใจของเด็กเองโดยไม่มีการบังคับใดๆ
ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นแต่ละอย่างย่อมแตกต่างกันออกไปตามวัยและความต้อง
การของเด็ก (ฉวีวรรณ กินาวงศ์. 2526 : 223)

ศรีสมวงศ์ วรณศิลป์ กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน
และเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ไม่มีการวางแผน ไม่มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์โดยเจตนาเจาะจง
มากไปกว่าที่จะทำให้เกิดความสนุกสนาน และเป็นการระบายความเครียด (ศรีสมวงศ์
วรณศิลป์. 2520 : 1)

อัจฉรา จันไกรผล กล่าวว่า การเล่นคือความเจริญและการเรียนของเด็ก
(อัจฉรา จันไกรผล. 2518 : 41)

เลขา ปิธอจรรย์ยะ ได้กล่าวถึงการเล่นว่า คือวิธีการทางหนึ่งที่เด็กจะช่วยตนเอง
เองให้มีความสามารถในการปรับตัวเปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
และสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองเพื่อการเรียนรู้ และรับรู้สิ่งแวดล้อมโดยไม่มีใครสอน
(เลขา ปิธอจรรย์ยะ. 2523 : 43)

และเพียเจท์ ได้กล่าวถึงความหมายของการเล่นว่า การเล่นต่างๆ ของเด็ก
คือ กิจกรรมที่ทำให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในโลกได้อย่างสมบูรณ์ (สุรสิงห์คำรวม

นิพนธ์แนว. 2520 : คำนำ : อ้างอิงมาจาก Piaget. 1962)

จากความหมายของการเล่นดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเด็กเกิดความสุขสนานเพลิดเพลินเป็นอิสระ มีความคิดริเริ่ม สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาแก่เด็ก

ความสำคัญของการเล่น

การเล่นเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจและมีความสำคัญยิ่งสำหรับเด็กเพราะ ธรรมชาติของเด็กมักชอบเล่น และจากการเล่นนี้เองเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ศึกษาธรรมชาติรอบๆ ตัว เป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับเด็กเพื่อการเรียนรู้ และรับรู้สิ่งต่างๆ ดังที่เฟรโดเบล (Froebel) นักการศึกษาชาวเยอรมันเป็นบุคคลแรกที่ทำให้ความสำคัญกับการเล่น เขาเชื่อว่าควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กด้วยการให้เด็กเกิดคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้กิจกรรมและการเล่นเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2525 : 2)

รูดอล์ฟ (Rudolph) กล่าวว่า การเล่นเป็นกระบวนการของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็กคือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งมีคุณค่าดังนี้

1. การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและความคิด
2. การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม
3. การเล่นเป็นการนำเด็กไปสู่ภาวะความสมดุลย์ทางอารมณ์ (Rudolph.

1984 : 95)

นอกจากนี้ การเล่นยังช่วยกระตุ้นการใช้สมองทำให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาที่เด็กพบในขณะที่เล่น สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตเด็กในอนาคต (มณีวรรณ พรหมน้อย.

2526 : 18)

เบญจมา แสงมะลิ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นไว้ว่า

1. ช่วยให้เด็กได้มีการสังเกตและมีไหวพริบ

2. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อ และการเคลื่อนไหว
3. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม
4. ช่วยส่งเสริมให้เด็กพร้อมที่จะเรียนหนังสือต่อไป
5. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
6. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจสิ่งรอบๆ ตัว
7. ช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (เบญจา แสงมะลิ.

2521 : 24)

ประไพพรต ภูมิวิสาร ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นว่า เป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมและชักชวนให้เด็กเล่นเพราะการเล่นมีคุณค่าดังนี้

1. การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็กๆ เล่นสำรวจ ค้นหาทดลองสิ่งใหม่ๆ ที่อยู่รอบตัวจะทำให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมที่เด็กเล่น
2. การเล่นช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองให้เด็ก การประสบความสำเร็จจะค่อยๆ สร้างความมั่นใจแก่เด็กทีละน้อย จนในที่สุดจะเกิดความมั่นใจในตนเอง
3. การเล่นช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็ก การที่เด็กได้มีโอกาสเล่นกับเพื่อน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่กับเพื่อน รู้แพ้ รู้ชนะ รู้จักการแข่งขัน และรู้จักการเล่นร่วมกับเพื่อน
4. การเล่นช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และทำให้เด็กได้ระบายอารมณ์ออกมา
5. การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย
6. การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

2526 : 58-59)

สคาร์ฟ (Scarfe) มีความเห็นว่าการเล่นเป็นการค้นพบโลกใหม่ให้โอกาสเด็กได้ทดลองสร้างความสัมพันธ์กับโลกรอบตัวเด็ก การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ช่วยให้เด็กปรับตัวกับโลก ชีวิตการทำงาน และฝึกทักษะที่จำเป็นของชีวิต โดยเฉพาอย่างยิ่งการเล่น

ทำให้เด็กมีความมั่นใจและค้นพบตัวเองทีละน้อย (ช้อยงค์ นรทวงศ์. 2521 : 61-65 ; อ้างอิงมาจาก Scarfe. 1966)

จักรสิน พิเศษสาธิต กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นว่า เราควรฝึกเด็กให้รู้จักการสังเกต ค้นคว้าหาความจริงจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่ส่งเสริมการจัดประสบการณ์โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และยังมีความเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อสถานการณ์เรียน การสอน และประสบการณ์ตรง และควรให้เด็กมีอิสระในการคิด ในการจัดประสบการณ์ดังกล่าว ควรมีทั้งการลงมือกระทำกับวัตถุและกระทำกับกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้การทำงานร่วมกับเพื่อนหรือผู้อื่น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการเล่นและจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้การที่เด็กได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนได้ง่าย ทำให้บทเรียนมีความหมายแก่ผู้เรียนยิ่งขึ้น โดยมีหลักการจัดให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านต่างๆ (จักรสิน พิเศษสาธิต. 2526 : 232-240)

จริยวัตร คมนัยค์ กล่าวว่า การเล่นมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็กปฐมวัยดังนี้

ด้านร่างกาย การเล่นเสริมสร้างความแข็งแรง และพัฒนากล้ามเนื้อ เพราะขณะเล่นเด็กจะมีการเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วน ซึ่งจะทำให้กล้ามเนื้อได้ทำงานประสานกันและได้ใช้พลังงาน

ด้านอารมณ์ การเล่นบางอย่างสามารถช่วยให้เด็กระบายอารมณ์จากความรู้สึกนึกคิดภายในออกมาเป็นการกระทำ เช่น เด็กที่กำลังโกรธอาจระบายอารมณ์ด้วยการกระแทกของเล่น เขย่า หรือเตะลูกบอล เป็นต้น

ด้านสังคม การเล่นทำให้เด็กรู้จักใช้เหตุผล เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับสังคม รู้จักแบ่งปัน เห็นอกเห็นใจ รู้จักการรอคอย การแลกเปลี่ยน เพราะการเล่นบางอย่างต้องเล่นกับผู้อื่น และการเล่นบางอย่างผู้เล่นต้องเคารพกติกา มีความยุติธรรม รู้จักแพ้ ชนะ ดังนั้น

การเล่นจึงมีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมมาก เพราะการเล่นเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการปรับตัวที่จะอยู่ในสังคมต่อไป

ด้านสติปัญญา การเล่นของเล่นชนิดต่างๆ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้รับรู้ เกิดความรู้ลึกซึ้งนึกคิดและความเข้าใจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในขณะที่เด็กเล่น เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (จริยาวัตร คมพยัคฆ์. 2525 : 290-300)

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า และมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเล่น จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ภูมิลำเนา ความสนใจ ตลอดจนความต้องการของเด็ก

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก (Classical Theories of Play) ได้แก่

2.1.1 ทฤษฎีการผ่อนคลาย (Relaxation Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยแนวคิดที่ว่า การเล่นเป็นการสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์

2.1.2 ทฤษฎีการทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้ได้รับแนวคิดจากทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน (Darwin) โดยเขากล่าวว่า มนุษย์มีวิวัฒนาการมาจากสัตว์เชลเดียร์ จากแนวคิดนี้เองการเล่นของมนุษย์จึงถือได้ว่าเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งต่อมาทฤษฎีนี้ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์มาก และเป็นทฤษฎีที่ไม่สามารถนำมาอธิบายในรูปแบบของการเล่นใหม่ๆ ของเด็กได้

2.1.3 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า สัตว์มักจะเล่นเพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคต

2.1.4 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory)

คาร์ลกรอส ได้พัฒนาทฤษฎีนี้โดยนำแนวคิดจากอริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งมีความเชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอันได้แก่ การทำงาน หรือเพื่อประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมาย ได้แก่ การเล่น แต่การเล่นนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อ อินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการประกอบภาระงานแล้ว

2.2 ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play)

ทฤษฎีนี้ได้แก่

2.1.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ให้ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเล่นของเด็ก ฟรอยด์ (Freud) ได้กล่าวถึงการเล่นว่า เกิดจากความต้องการและความพึงพอใจ เป็นการแสดงความต้องการที่จะสนองความพอใจของตน แควอลเดอร์ (Walden) ได้กล่าวถึงการเล่นของเด็กว่า เป็นไปตามขั้นตอนของการพัฒนาการ โดยแบ่งพัฒนาการการเล่นของเด็กปฐมวัยออกเป็น 3 ขั้นได้แก่

ขั้นที่ 1 การเล่นในโลกของเด็กเอง เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยที่มีศูนย์กลางการเล่นอยู่ที่ตัวของเด็กเอง

ขั้นที่ 2 การเล่นในโลกของเด็กเอง คือเด็กจะเล่นกับของเล่นและวัตถุต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก

ขั้นที่ 3 การเล่นในสังคม โดยจะเริ่มเมื่อเด็กมีอายุระดับที่จะเข้าสถานศึกษาปฐมวัย ซึ่งเด็กในขณะนี้เริ่มเล่นกับบุคคลอื่น

2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวถึงการเล่นว่า เป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญา โดยแบ่งขั้นพัฒนาการการเล่นดังนี้

1. ขั้นการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัสรับรู้ลักษณะกลไกเคลื่อนไหวต่างๆ (Sensorimotor Stage) ในขั้นนี้เด็กยังไม่สามารถแยกตัวเองออกจากสิ่งแวดล้อมได้ ฉะนั้นการเล่นของเด็กในระยะแรกเกิด - 2 ขวบ จึงมุ่งที่การนำตัวออกไปประสมกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สมรรถภาพและร่างกายเข้าร่วมเล่น

2. ขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Representational

stage) อยู่ในวัย 2-4 ปี ในวัยนี้สติปัญญาของเด็กพัฒนาขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็นอยากเรียนรู้และมีความต้องการใช้ความสามารถที่มีเพิ่มขึ้นไปในแนวที่เริ่มรู้จักใช้ความคิดในภาพและจินตนาการให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นของตนระยะนี้จึงเป็นระยะที่ความคิดในด้านสัญลักษณ์ของเด็กจะก่อรูปและพัฒนาขึ้น

3. ขั้นการเล่นที่สื่อความคิดความเข้าใจ (Reflective stage) เด็กอายุประมาณ 4-7 ปี ในระยะนี้เด็กจะมีความคิดรวบยอดมากขึ้น และสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น เด็กสามารถรับรู้การจัดหมวดหมู่หรือประเภทวัตถุและเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ตลอดจนจินตนาการทางภาษาดีพอจะสื่อสารกับคนอื่นได้ ดังนั้นการเล่นส่วนใหญ่ในระยะนี้จึงเป็นไปในรูปการเล่นที่มีกฎเกณฑ์และขั้นตอน (เลขา ปิยอัจฉริย. 2524 : 21-22 : อ้างอิงมาจาก Piaget. 1962)

นอกจากนี้การเล่นยังแบ่งเป็นหลายประเภทคือ

1. การเล่นกลางแจ้ง (Physical Play) การเล่นเพื่อออกกำลังกายและฝึกทักษะการทำงานของกล้ามเนื้อและประสาทที่ควบคุมการเคลื่อนไหวต่างๆ การเล่นชนิดนี้จะทำให้เด็กแข็งแรงและมีสุขภาพสมบูรณ์ เช่น การวิ่ง การกระโดด การปีนป่าย ว่ายน้ำ

2. การเล่นแบบสัมผัส (Manipulative Play) การเล่นที่ใช้มือสัมผัสและต้อง เป็นการเล่นที่ฝึกให้เด็กได้ใช้มือกับตาให้สัมพันธ์กันเช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย บล็อก ภาพตัดต่อ โดมิโน ฯลฯ

3. การเล่นแบบสร้างสรรค์ (Creative Play) การเล่นที่เสริมสร้างความนึกคิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เช่น การวาดรูป การติดกระดาษ การปั้น การประดิษฐ์เศษวัสดุ

4. การเล่นเพื่อสร้างมโนภาพ (Imaginative Play) เป็นการเล่นที่คิดคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม การเลียนแบบ บทบาทสมมุติ เช่น การเล่นบทบาทพ่อแม่ หมอ ครู ตำรวจ หรือการเล่นหม้อข้าวหม้อแกง การเล่นแบบนี้จะเป็นการช่วยผ่อนคลายความรู้สึกโกรธและความรู้สึกกลัวของเด็กได้มาก

จากทฤษฎีการเล่นดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า การเล่นของเด็กนั้นเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการ ที่จะสนองความพอใจของตนและการเล่นจะเป็นไปตามพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ดังที่ทฤษฎีของฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่า พฤติกรรมการเล่นของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ และความพร้อมของเด็กแต่ละคน ส่วนทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) นั้นเชื่อว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเล่นและจะนำผลของการเรียนรู้ที่ค้นพบนั้นมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ และจากพฤติกรรมการเล่นของเด็ก เยาวพา เดชะคุปต์ ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมการเล่นของเด็กไว้ดังนี้

1. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นการเล่นของเด็กตั้งแต่เริ่มรู้จักการเล่นจนถึงอายุราว 2 ปี การเล่นในรยะนี้เป็นการเล่นที่เด็กเล่นตามลำพังคนเดียว

2. การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) การเล่นในลักษณะนี้จะเริ่มต้นเมื่อเด็กอายุ 2 ปี โดยเด็กพอใจที่จะเล่นตามลำพัง แต่มีผู้อื่นหรือเด็กอื่นเล่นอยู่ข้างๆ

3. การเล่นโดยมีผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เมื่อเด็กอายุ 3 ปี เด็กเริ่มสนใจที่จะเล่นกับเด็กอื่น 2-3 คน แต่กิจกรรมและกลุ่มมักจะเปลี่ยนบ่อยๆ ซึ่งกิเซล (Gesell) กล่าวว่า ในช่วงนี้การเล่นสมมติและการเล่นจินตนาการจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเล่นของเด็ก เมื่อเด็กอายุ 4 ปี จะเริ่มเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกันเป็นกลุ่มละประมาณ 2-3 คน แต่เด็กยังไม่สามารถปรับตัวและมีส่วนร่วมกับกลุ่มได้ เด็กมักจะแสดงตัวว่าเป็นหัวหน้าคนอื่น และผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ กิจกรรมการเล่นในช่วงนี้เป็นกิจกรรมเฉพาะอย่าง โดยเด็กจะรู้จักเล่นในทางสร้างสรรค์ และรู้จักใช้เครื่องแต่งกายในการเล่นบทบาทสมมติ

4. การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play) การเล่นในช่วงนี้เริ่มเมื่อเด็ก อายุ 5 ปี โดยเด็กจะเล่นร่วมกับผู้อื่น ประมาณ 2-5 คน เด็กเริ่มรู้จักบทบาทของการรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น รู้จักขอร้อง บอกกล่าว การเล่นสมมติของเด็กวัยนี้เริ่มมีการสร้างสรรค์มากขึ้น

นอกจากนี้พฤติกรรมการเล่นของเด็ก ซัทตัน - สมิท (Sutton - Smith) ได้แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ

การเล่นเลียนแบบ (Imitation) เป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นทราบถึงการรับรู้สิ่งแวดลอมต่างๆ ของผู้เล่นเด็กมักจะเล่นเลียนแบบสิ่งที่ตนคุ้นเคยและเห็นว่าสำคัญ การเล่นเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เด็กจะผสมผสานปรุงแต่งสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่ให้สอดคล้องเข้ากับสิ่งที่เด็กเรียนรู้แล้วสถานการณ์หรือสิ่งที่เด็กนำมาเล่นจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ภูมิหลังของแต่ละคน

การเล่นสำรวจ (Exploration) เด็กในวัย 3-6 ปีจะมีความสนใจความสงสัยและความกระตือรือร้นใ้รู้ในสิ่งที่อยู่รอบตัว ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของการเล่นสำรวจ และถ้าผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนแล้วจะทำให้เด็กมีความสมบัติเหล่านี้ติดตัวไป อีกทั้งยังจะทำให้การเล่นของเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการเล่นสำรวจ

การเล่นทดสอบ (Testing) การเล่นแบบทดสอบนี้ เด็กจะอาศัยความรู้ที่ได้จากการสำรวจและความรู้เดิมจากประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นรากฐานสิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษาแล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กนำมาเล่นเพื่อทดสอบว่าคุณสมบัติของของเล่นและวิธีการเล่นที่วางไว้จะเป็นไปตามที่เขาต้องการหรือไม่อย่างไร คุณค่าของการทดสอบที่เด่นชัดคือ ส่งเสริมพัฒนาการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล เหตุและผลจะได้จากการสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นทดสอบและผู้เล่นได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเองด้วย

การเล่นสร้าง (Construction) ในการเล่นสร้าง ผู้เล่นจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดลอมในลักษณะต่างๆ การเล่นเริ่มต้นจากการที่เด็กสามารถแยกสิ่งแวดลอมต่างๆ ออกได้ว่าต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร โดยมีเหตุผลพอที่จะสรุปแยกแยะออกมาถึงความแตกต่าง และความเหมือนนั้นได้ (Differentiation Process) เด็กจะแสดงอารมณ์และความคิดเห็นของเขาออกมาเป็นการกระทำ การเล่นสร้างนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ ความคิดและเหตุผลให้มาสัมพันธ์กันขึ้นในรูปรวมใหม่ เพื่อก่อให้เกิดความคิดและประสบการณ์ใหม่ๆ ในด้านสร้างสรรค์ (Creative Imagination) เพื่อให้เป้าหมายของการกระทำหรือการเล่นสร้างประสบความสำเร็จ เด็กยังต้องใช้ความคิดความสามารถอื่นๆ อีกเช่น การแปลความหมายของความคิดเห็นและความ

สำเร็จของตน ออกมาในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic Representation) เช่น สมมติให้ ก้านกล้วยเป็นม้า การสื่อความหมายของการเล่นให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้ โดยการใช้ภาษาพูด (Verbal) และกิริยาท่าทาง ลีหน้า (non - verbal) (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 19-20; อ้างอิงมาจาก Sulton and Smith. n.d.)

สปีเดค (Spodek) นักการศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยที่มีชื่อเสียงแห่งมหาวิทยาลัยอินเดียนอสส์ ได้แบ่งรูปแบบการเล่นของเด็กออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเล่นที่เป็นไปตามธรรมชาติ (Spontaneous Play) ของเด็ก

รูปแบบที่ 2 การเล่นที่มีแบบแผน (Structured Play) เพื่อการศึกษา นอกจากนี้ สปีเดค เชื่อว่าถ้าครูสามารถนำกิจกรรมการเล่นเพื่อศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมแล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งกิจกรรมการเล่นเพื่อการศึกษาตามความเห็นของ สปีเดค มี 4 แบบ คือ

1. การเล่นเครื่องเล่นแบบสัมผัส (Manipulative Play)
2. การเล่นออกกำลังกาย (Physical Play)
3. การเล่นแสดงบทบาทสมมติ (Dramatic Play)
4. การเล่นเกมต่างๆ (Games) (Spodek. 1972 : 203-204)

นิตยา ศษภักดี ได้แบ่งกิจกรรมการเล่นออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. กิจกรรมการเล่นที่พัฒนากล้ามเนื้อขา เช่น การปีนป่ายต้นไม้หรือโครงเหล็ก เล่นเครื่องเล่นสนาม ถีบรถจักรยาน เล่นคลานลอดอุโมงค์ กระโดดข้ามคันไม้
2. กิจกรรมการเล่นที่ช่วยให้เกิดไหวพริบและการเรียนรู้ เช่น กุญแจ ลูกกุญแจ แม่เหล็ก เป่าฟองสบู่ ต่อบรรจุภาพ ต่อไม้บล็อก ร้อยลูกปัด
3. กิจกรรมการเล่นที่กระตุ้นจินตนาการ และความคิดริเริ่ม เช่น ตุ๊กตาที่เปลี่ยนเสื้อผ้าได้ เศษวัสดุต่างๆ หุ่นถักมือ
4. กิจกรรมการเล่นที่ช่วยให้แสดงความรู้สึกและระบายอารมณ์ เช่น เล่น

วาดรูป ระบายสี เล่นกับสี กะขะทรายและของเล่นทราย

จะเห็นว่าพฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัยนั้น แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก การเล่นจึงเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอนซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมทั้งนี้โดยยึดวัยพัฒนาการ และความสนใจของเด็กเป็นหลักได้ (นิเทศา ศษภักดี. 2530 : 14-16)

๓. การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย

ในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กซึ่งได้แก่ด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคมและสติปัญญา ทั้งนี้เพื่อเป็นการปูพื้นฐานหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยยึดความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็กเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 4-7)

3.1 หลักของการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมและประสบการณ์มีหลักในการจัดดังนี้คือ

ประการที่หนึ่ง เนื่องจากเด็กมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันจึงควรจัดกิจกรรมที่เปิดกว้างให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตน

ประการที่สอง กิจกรรมนั้นควรมีหลายรูปแบบ

ประการที่สาม กิจกรรมสำหรับเด็กควรจัดให้มีความสมดุลย์ เพื่อสนองความต้องการของเด็กที่จำเป็นจะต้องได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาด้านต่างๆ ที่ไม่เท่าเทียมกัน

จากหลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมดังกล่าวนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงได้กำหนดเป็นกิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัย 6 กิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะนี้ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เด็กจะคิดวิธีการเคลื่อนไหวทั้งที่มีการเคลื่อนที่และไม่เคลื่อนที่ รวมทั้งให้คิดท่าทางตามจินตนาการ อาจมีการใช้สื่อประกอบการเคลื่อนไหวได้ทั้งในส่วนที่เป็นกิจกรรมพื้นฐาน และส่วนที่สัมพันธ์กับเนื้อหาซึ่งกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ นั้นมีจุดมุ่งหมายคือ

1. เพื่อออกกำลังกายโดยการเคลื่อนไหวและพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่
2. เพื่อฝึกความจำและความสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง
3. เพื่อฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย
5. เพื่อเรียนรู้จังหวะและฝึกฟัง
6. เพื่อฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตาม

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 14)

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา)

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถของตน ซึ่งจะต้องจัดให้กับเด็กทุกวัน อาจจะเป็นการวาดภาพระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น พับ ฉีก ตัด ปะ การร้อย และการประดิษฐ์ เป็นต้น โดยครูจะจัดวันละ 3-4 กิจกรรมให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ และเด็กจะได้เลือกทำอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม หมุนเวียนกันไป เมื่อทำเสร็จแล้วจึงไปเล่นตามมุมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 15)

3. กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมในวงกลมคือกิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่มารวมกันเพื่อทำกิจกรรมเดียวกัน เช่น ฟังนิทาน การสาธิตและบรรยาย การทดลอง การเล่นเกม และทัศนศึกษา เป็นต้น

การจัดที่นั่งให้กับเด็กควรจัดให้นั่งตามความพอใจและจัดที่นั่งในรูปวงกลม วงรี ครึ่งวงกลม หรือรูปเกือกม้า ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอน จะเป็นในรูปบูรณาการ ทั้งเนื้อหาวิชาและวิธีการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

2531 : 19) สำหรับเนื้อหาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์นั้น ภาณี ศุภรัตน์ ได้อธิบายถึงความสำคัญและขอบข่ายของวิชาสังคมศึกษาในระดับปฐมวัยว่า เป็นวิชาที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อมนุษย์ความต้องการและกิจกรรมของบุคคล เพื่อสนองความจำเป็นของมนุษย์เอง และเนื่องจากสังคมพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กๆ ต้องมีความเข้าใจในเรื่องของความสัมพันธ์ของตนเองและผู้อื่นซึ่งสถานการณ์เรียนรู้ทางสังคมนั้น เด็กจะเรียนรู้จากบุคคลและทุกสิ่งในสิ่งแวดล้อมเขาอยู่ (ภาณี ศุภรัตน์. 2524 : 105-107)

การจัดกิจกรรมในวงกลมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เกิดความคิดรวบยอด นอกจากนี้ยังส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม คือ มีปฏิสัมพันธ์แสดงออก การมีระเบียบวินัย การรอคอย การอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และเพื่อให้เกิดความอบอุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู

4. กิจกรรมการเล่นตามมุม

เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กโดยการให้เด็กมีโอกาสเล่น เพราะการเล่นนอกจากจะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้แล้ว ยังทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น เป็นสุข และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นการจัดมุมเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเล่นในห้องจึงเป็นสิ่งที่ควรจะเป็นดังนี้

1. มุมบ้าน ร้านค้า มุมวัด มุมหมอ มุมเกษตรกร ฯลฯ จัดเพื่อให้เด็กได้เล่นในสิ่งที่ตนชอบ การจัดมุมนี้อาจจะจัดหมุนเวียนกันไป และไม่จำเป็นต้องจัดทุกมุมพร้อมกันภายใน 1 วัน แต่ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของหน่วยประสบการณ์ ความต้องการของเด็ก และสถานการณ์

2. มุมหนังสือ แม้จะไม่มีการสอนอ่านเขียนสำหรับเด็กระดับอนุบาล แต่การหาภาพสวยๆ นิทาน มาจัดวางไว้อย่าเป็นสิ่งจูงใจให้เด็กมาจับต้องเปิดดูเป็น

การปลูกฝังนิสัยการอ่านไปโดยไม่รู้ตัว

3. มุมธรรมชาติศึกษาหรือมุมวิทยาศาสตร์ เป็นมุมที่เด็กจะศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกต ทดลองด้วยตนเอง จึงต้องจัดหาอุปกรณ์เหล่านี้ เช่น เครื่องชั่ง ตัวอย่างพืช เมล็ดพืช เปลือกหอย ลำไส้ กระดาษ หินชนิดต่างๆ ฯลฯ นำมาจัดให้เป็นหมวดหมู่

4. มุมบล็อก หมายถึงแท่งไม้ขนาดต่างๆ หรืออาจใช้วัสดุทดแทน เช่น ก้อน ฟองน้ำ ทราย

5. กะบะทราย กะบะทรายจัดไว้ในห้องเรียนเพื่อให้เด็กมีโอกาสดกแต่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น เรื่องบ้าน อาจจัดแบ่งเป็นส่วนที่เป็นบ้าน ต้นไม้ รั้ว คน ลีลาว์เลี้ยง เป็นต้น จึงควรจัดหาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องไว้และควรวางกะบะทรายให้อยู่ในระดับที่เด็กยืนเล่นได้

การเล่นตามมุมนี้ครูควรจัดมุมไว้ให้พร้อมและให้เด็กเลือกเล่นตามความสนใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 25-27)

5. เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นสื่อเกมที่มีรูปแบบวิชาการและเกณฑ์กำหนดไว้เด่นชัดให้เด็กปฏิบัติตาม เกมการศึกษามีหลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้างขึ้น เพื่อฝึกความพร้อมด้านต่างๆ เช่น การจำแนก เปรียบเทียบ ขนาดรูปร่าง ลำดับ ฝึกความคิด การสังเกต ฯลฯ และเกมการศึกษายังช่วยทบทวนเนื้อหาในหน่วยการสอนอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2531 : 20)

✓ 6. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

ภรณ์ ศุรุตันะ ได้กล่าวถึงการเล่นกลางแจ้งว่า เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องการการเคลื่อนไหว และพัฒนาความลุ่มลึกของกล้ามเนื้อ โรงเรียนจึงควรมีที่ว่างมากพอที่จะให้เด็กได้วิ่งเล่นโดยไม่ชนกัน เครื่องเล่นก็ควรมีครบเพื่อให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมเต็มที่ (ภรณ์ ศุรุตันะ. 2525 : 124)

พัฒนา ชัยพงศ์ ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งว่า เป็นช่วงเวลาที่เราให้เด็กได้ออกนอกห้องเรียน ไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่บริเวณกลางแจ้งและในร่ม จุดมุ่งหมายของการบรรจุกิจกรรมกลางแจ้งไว้ในตารางกิจกรรมของเด็กปฐมวัยทุกวันก็เพื่อให้มีโอกาสเด็กได้พัฒนาทุกๆ ด้าน โดยยึดเอาความสนใจ ความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก (พัฒนา ชัยพงศ์. 2534 : 54)

เชียร์ (Sheer) กล่าวว่า การเล่นกลางแจ้งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายคือ เสริมความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวซึ่งพัฒนาการดังกล่าวมีความสำคัญมากต่อเด็กในวัยนี้ (เฮวพา เดเชคูปต์. 2528 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Sheer. 1975)

นอกจากนี้ การเล่นกลางแจ้งยังมีความสำคัญมากในการพัฒนาทางด้านสังคม เด็กได้เรียนรู้ถึงการทำงานร่วมกัน การเล่นร่วมกัน วิธีแบ่งกันเล่นการรอคอยตามลำดับ นอกจากนั้นการเล่นกลางแจ้งทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ธรรมชาติศึกษา กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งจัดได้หลายอย่างอาทิเช่น การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นชิงช้า การเดิน วิ่ง คลาน กระโดด ปีน ไต่ หมุน ข้างตุ๊กตา บล็อก มุมหนังสือ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสของกล้ามเนื้อได้พัฒนาเพิ่มขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2526 : 172)

สำหรับการเล่นกลางแจ้งนี้มีสิ่งที่ควรพิจารณาดังนี้

บริเวณเนื้อที่ ควรเป็นสนามที่โล่งแจ้งและห้องโถง ซึ่งพื้นควรเรียบควรมีส่วนที่เป็นหญ้าเพื่อให้เด็กได้วิ่งเล่น กระโดดเล่น มีบ่อทราย มีที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ และมีสระน้ำตื้นๆ

อุปกรณ์ ควรจัดหาและดูแลให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรง ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น ชิงช้า กระดานลื่น ไม้หก ขันไต่เคลื่อนที่ ฯลฯ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2525 : 124)

นอกจากนี้ พัฒนา ชัยพงศ์ ยังได้จำแนกเครื่องเล่นสนามหรือวัสดุอุปกรณ์ที่จัดไว้ในสนามเด็กเล่นออกได้ 2 ประเภทดังต่อไปนี้

1. เครื่องเล่นสนามที่มีคงที่ทุกวันเช่น ชิงช้า กระดานเดิน โยกเยก แก้อีหมุ่น ที่ป็นปาย ห่วงยางลวด บาร์โพน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้โดยปกติแล้วไม่เคลื่อนย้าย (แต่ถ้าหากชำรุดต้องย้ายออก) ในบางครั้งครูสามารถนำสิ่งอื่น มาทดแทนให้เป็นที่น่าสนใจเช่น นำไม้สะพานมาวางพาดบันไดที่จะขึ้นไปสู่กระดานเดิน เป็นต้น (พัฒนา ชัยพงศ์. 2534 : 1)

จากการศึกษาของนักทนี เจริญสุข ในปี 2528 ได้ยืนยันถึงความสำคัญ ของเครื่องเล่นว่าเครื่องเล่นที่จำเป็นมากต่อการพัฒนาตัวร่างกายได้แก่ ชิงช้านั่งหมุน กระดานเดิน ราวป็นปาย ฟุตบอลล (นักทนี เจริญสุข. 2528 : 75-77)

2. มุมเล่นที่จัดเปลี่ยนแปลงได้เช่น มุมเล่นน้ำ มุมช่างไม้ บ่อทราย บ้านตุ๊กตา มุมหนังสือ (พัฒนา ชัยพงศ์. 2534 : 1)

มุมเหล่านี้ครูอาจจัดลับเปลี่ยนกันไปตามความสนใจของเด็ก และมักจะจัดในบริเวณที่ร่มๆ เป็นมุมที่เด็กอาจจะใช้นั่งพักและเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวการเปลี่ยนแปลงของสถานะต่างๆ การอยู่ร่วมกัน การเล่นร่วมกัน เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมในแต่ละวันของเด็กปฐมวัยจะประกอบด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมเล่นตามมุม เกมการศึกษา และกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

4. กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย

การเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นกิจกรรมการเล่นประเภทหนึ่งจัดอยู่ในการเล่นกลางแจ้ง น้ำและทรายเป็นสื่ออุปกรณ์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จัดหาได้ง่ายที่สุด จัดเป็นวัสดุพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ การเล่นน้ำ เล่นทรายจัดให้เด็กปฐมวัยได้มีประสบการณ์ในรูปของการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายในและนอกห้องเรียน

กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย จึงเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ายิ่งต่อการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยดังนี้

4.1 กิจกรรมการเล่นทราย

ความหมายและความสำคัญ

สุนทร ชัยเดชสุริยะ ได้ให้ความหมายของการเล่นทรายว่า เป็น วัสดุที่คนอุปกรณ์ประเภทกิจกรรมชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยกะบะหรือบ่อ ซึ่งภายในบรรจุทราย ดิน หรือหิน และวัสดุอื่นๆ ที่จัดจำลองให้ผู้เรียนเห็นพื้นที่ตามลักษณะคล้ายของจริง (สุนทร ชัยเดชสุริยะ. 2531 : 45)

นายเสียม จิตรคอน และอารมย์ สุวรรณपाल ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นทรายดังนี้

1. เพื่อให้เด็กได้มีความคิดเป็นเรื่องเป็นราว (คิดเป็น) เรียนรู้วิธีเล่น
2. เพื่อให้ประสาทสัมผัสรับรู้ดีขึ้น
3. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก
4. ได้เรียนรู้การกระทำ ได้เห็นของจริงจากประสบการณ์ตรง

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2526 : 173)

ทราย เป็นสื่ออุปกรณ์ตามธรรมชาติที่หาง่ายราคาไม่แพง ทั้งยังเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคย และสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก อีกทั้งสามารถจัดให้อยู่ในลักษณะต่างๆ และเปลี่ยนแปลงได้ การให้เด็กได้เล่นทรายจะช่วยพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติ ฝึกให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เด็กจะได้เรียนรู้และทดสอบคุณสมบัติของทรายจากการสัมผัสโดยตรง ซึ่งในระยะเริ่มต้นเด็กจะเล่นกับทรายเป็นเพียงทดลองเล่นก่อนเช่น ขุดทรายให้เป็นโนรง โกอง ทรายให้เป็นกอง การให้เมล็ดทรายร่วงล่อคอกทางหว่างช่องนิ้วมือ ตักทรายใส่ภาชนะแล้ว เทออก กองทรายให้เป็นเจดีย์ ประสาท แล้วนำเปลือกหอยและสิ่งต่างๆ มาตกแต่งประดับ ประดา เป็นต้น ซึ่งจากประสบการณ์ที่เด็กได้จากการเล่นทราย เด็กจะได้มีโอกาสคิด สร้างสรรค์ตามความนึกคิดของตน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ และสายตาและเมื่อเด็กได้เล่นทรายไปนานๆ ย่อมช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ความสามารถใน

เชิงการเล่นก่อสร้าง และการเล่นเลียนแบบบทบาทสมมุติมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งควรควรให้เด็ก
ได้มีโอกาสเล่นทรายทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มบ้าง เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน
เพลิดเพลินและเกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามครูผู้สามารถจัดกิจกรรมการเล่นทรายให้กับเด็กได้โดยจัดบ่อ
ทรายไว้ ณ ด้านใดด้านหนึ่ง หรือมุมใดมุมหนึ่ง ของสนามเด็กเล่น หรือครูอาจจัดกิจกรรมการ
เล่นทรายให้เป็นกิจกรรมพิเศษในห้องเรียนในรูปของกะเบทราย เมื่อเด็กไม่สามารถออกไป
เล่นนอกห้องเรียนหรือกลางแจ้งได้เนื่องจากฝนตกในฤดูฝน

ลักษณะของทราย

ลัดดา นิยมณี กล่าวถึงลักษณะของทรายไว้ดังนี้ ทรายที่นำมาใช้เล่นได้เป็น 2
ชนิดคือ ทรายก่อสร้าง และทรายทอง ทรายก่อสร้างสำหรับบ่อทรายกลางแจ้ง ต้องให้เบียดขึ้น
อยู่เสมอเพื่อสะดวกในการเล่นก่อสร้างและไม่เกิดอันตรายจากการโปรยทรายเล่น ส่วนกะเบ
ทรายในห้องเรียนใช้ทรายจากชายทะเลหรือทรายทอง ถ้าไม่สามารถหาได้ก็สามารถใช้ทราย
ก่อสร้างได้โดยต้องร่อนทรายเอาแต่ส่วนละเอียดไว้ซึ่งสำคัญของการจัดกิจกรรมการเล่นทราย
คือ ความสะอาด ดังนั้นหลังจากเด็กเลิกเล่นทรายแล้วควรปิดบ่อทรายด้วยตาข่ายให้มิดชิด
เพื่อการดูแลรักษาความสะอาด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 242)

วัสดุที่ใช้ประกอบการเล่นกับทราย

1. ที่ใส่ทราย แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ บ่อทรายและกะเบทราย บ่อทรายจะอยู่
นอกห้องเรียนโดยจัดไว้มุมใดมุมหนึ่งของสนาม อาจเป็นไม้ต้นไม้ที่มีร่มเงา ควรมีขนาดกว้าง
พอที่เด็กสามารถลงไปเล่นได้ได้อย่างสบาย ขอบบ่อควรให้สูงจากพื้นประมาณ 25-30 ซม.
เด็กๆ สามารถนั่งเล่นได้ และไม่ควรรสร้างขอบบ่อทรายให้เป็นเหลี่ยมเป็นมุมที่แหลมคมควร
สร้างให้มน (ภรณี คุรุทันะ. 2523 : 199) ส่วนกะเบทรายอยู่ภายในห้องเรียนอาจทำ
ด้วยไม้ สังกะสี ไม้บุสังกะสี ไม้บุด้วยผ้าพลาสติก เป็นต้น หากเป็นไปได้ควรมีทั้ง 2 ชนิด
สำหรับไว้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เล่นกับทรายต้องไม่แหลมคม อาจได้แก่ ถ้วย ชาม จาน ช้อน

พลาสติคที่ไม่ใช้แล้ว กระชอนร่อนทราย ฝาน้ำอัดลม กระป๋อง ฝากระป๋อง ต้มไม้ไผ่ครึ่ง
ห่อ จำลองคน และสัตว์พลาสติค ขนาดตัวสูงประมาณ 1-4 นิ้ว

สุนทร ชัยเดชสุริยะ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเล่นทรายว่า ยังมีสิ่ง
อื่นๆ ที่สามารถทดแทนทรายได้ เช่น โฟมพ่นสี ดิน หิน ฝา ฝาเทอม ถุงพลาสติค ฯลฯ และ
วัสดุตกแต่งอาจมีทั้งกิ่งไม้ เปลือกพวย ตัวสัตว์พลาสติค ใบไม้แห้งหรือพืชสด เป็นต้น และนอก
จากวัสดุที่กล่าวมาแล้วยังอาจวางหุ่นจำลองขนาดเล็กต่างๆ เช่น บ้านไม้ บ้านตึก ที่ทำมาจาก
โฟม วัสดุเหล่านี้จะมีขนาดที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพการจัดให้เหมือน
จริง นอกจากวัสดุจำลองที่ใช้ตกแต่งแล้ว ยังสามารถตกแต่งด้วยวิธีการดังนี้คือ

- ส่วนผสมที่เป็นทะเลหรือหนองบึง ถ้าต้องการให้น้ำขังอยู่ในบ่อทราย ควรใช้วิธี
การขุดทรายให้เป็นหลุม แล้วปูด้วยแผ่นพลาสติคหรือถุงพลาสติคที่กันหลุม อาจเป็นถุงพลาสติค
ชนิดสี หรือชนิดใสก็สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับวัสดุที่มีอยู่ หลังจากนั้นกลบขอบ
หลุมด้วยทราย โดยโปรยทับบริเวณขอบถุงพลาสติคนั้น

- การสร้างเนินหรือภูเขาสำหรับปลูกพืชบนภูเขา ซึ่งมีความจำเป็นต้องทำให้ทราย
เป็นกอง และทำเป็นชั้น แต่จะทำได้ยากเพราะถ้ากองทรายสูงขึ้น กองทรายจะทลายได้ง่าย
ดังนั้นควรใช้ดินเหนียวก่อขึ้นสลับกับทรายเป็นชั้นๆ จะช่วยยึดทรายให้อยู่ได้

- การเปลี่ยนสีดินทรายใช้สีฝุ่นผสม

- ถ้าใช้พืชสดตกแต่งควรเลือกขนาดพืชให้เหมาะสมกับสภาพการจัดขนาดของ
ภาชนะ และหมั่นเปลี่ยนพืชให้สดอยู่เสมอ หรืออาจใช้น้ำพรมพืชและใช้ลวดหรือกระดาษชุบน้ำ
พันรากและลำต้น ใส่ถุงพลาสติคไว้ใต้ดินที่กลบพืชอยู่ วิธีนี้จะช่วยรักษามิให้พืชเหี่ยวได้นานพอควร
หรือบางครั้งอาจนำพืชไปชุบเทียนอ่อนๆ เพื่อให้คงรูปในสภาพเช่นเดิมได้นาน (สุนทร

ชัยเดชสุริยะ. 2531 : 47-48)

ประโยชน์ของบ่อทรายหรือกระบะทราย

บุญเยี่ยม จิตรคอน และอารมณ สุวรรณपाल กล่าวถึงประโยชน์ของบ่อทรายว่า

1. ช่วยส่งเสริมให้เด็กออกกำลังกายได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็ก

2. เด็กได้เรียนรู้เรื่องจำนวนและการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในเรื่องขนาดกับรูปร่าง จำนวนกับประมาณ ฯลฯ ของทราย

3. การเล่นทรายทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน หิงพอใจ ได้ระบายความเครียด

4. ช่วย让孩子ได้คิดแก้ปัญหาเป็น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

2526 : 173)

สุนร ชัยเดชสุริยะ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของบ่อทรายหรือกะบะทรายไว้ดังนี้

1. ใช้น้ำเข้าสลับทราย

2. ใช้ประกอบการบรรยายเพื่อชี้ให้ผู้เรียนเห็นจริงจังมากขึ้น

3. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น

4. ใช้เป็นกิจกรรมเสริมเพื่อทดสอบผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด

ริเริ่มสร้างสรรค์ (สุนร ชัยเดชสุริยะ. 2531 : 46)

นอกจากประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ราศี ทองสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรายว่า บ่อทรายหรือกะบะทรายที่จัดไว้ให้เด็กได้เล่นนั้นจะช่วยพัฒนาการทางสติปัญญาในการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา และสิ่งสำคัญยังช่วยให้เด็กเรียนรู้โครงสร้างสังคมอีกด้วย (ราศี ทองสวัสดิ์. 2529 : 31)

ข้อควรคำนึงในการเล่นทราย

ก่อนให้เด็กเล่นทรายควรควรอธิบายให้เด็กเข้าใจว่า ทรายอาจทำให้เกิดอันตรายได้ ถ้าเล่นไม่ถูกวิธี ควรวางกฎเกณฑ์ในการเล่นดังนี้

1. ไม่สาดทรายใส่กัน เพราะจะทำให้ทรายเข้าตา จมูกและปากทำให้เป็นอันตรายต่อร่างกายได้ และยังทำให้เสื้อผ้าเปื้อนสกปรก

2. ไม่โปรยทรายลงมาจากที่สูงแรงๆ เพราะจะทำให้ผงทรายปลิวเข้าตา อาจทำให้ตาเริ่มเจ็บเป็นอันตรายได้ ไม่ใช้มือขยี้ตาหรือใส่ปากขณะเล่นทรายเพราะจะทำให้เชื้อโรคเข้าปากและตาได้

3. หลังจากเลิกเล่นทรายแล้วจะต้องล้างมือให้สะอาดและเช็ดให้แห้งทุกครั้ง ควรจัดเตรียมภาชนะไว้ให้ ไม่ล้างในอ่างล้างหน้าเพราะทรายจะทำให้ท่อน้ำอุดตัน
4. ภาชนะที่เล่นทรายเมื่อเล่นแล้วต้องทำความสะอาดให้เรียบร้อยทุกครั้ง

4.2 กิจกรรมการเล่นน้ำ

ความหมายและความสำคัญ

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตินกร ได้ให้ความหมายและความสำคัญของการเล่นน้ำว่า

น้ำเป็นอุปกรณ์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่สามารถหาได้ง่ายและมีราคาถูกที่สุด จัดเป็นวัสดุพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ น้ำเป็นของเหลวที่เคลื่อนที่ถ่ายเทได้ มีความเย็นชุ่มชื้นเมื่อได้สัมผัส ธรรมชาติของเด็กมักจะชอบเล่นน้ำเพราะเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยมาก่อน ไม่ว่าจะเล่นน้ำฝน เล่นสาตน้ำ หรือเล่นขณะกำลังอาบน้ำ น้ำจึงเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งครูปฐมวัยอาจจัดกิจกรรมการเล่นน้ำให้เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งในห้องเรียนก็ได้ โดยเฉพาะกรณีฝนตก เด็กไม่สามารถออกไปเล่นกับน้ำนอกห้องเรียนหรือกลางแจ้งได้ เด็กๆ จะมีความยินดีและสดชื่นยิ่งกว่าการเล่นอะไรๆ การที่เด็กเล่นกับน้ำเด็กได้ทดลองสิ่งต่างๆ การเล่นของเด็กจะทำให้เด็กเรียนรู้ความจริงตามธรรมชาติซึ่งเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังให้คุณค่าพิเศษแก่เด็กคือ ช่วยระบายความก้าวร้าวระราน ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ช่วยให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนได้ด้วย

การเล่นน้ำของเด็กปฐมวัยในระยะแรกๆ เด็กจะเล่นเพียงเพื่อการรู้คุณสมบัติของน้ำในรูปแบบต่างๆ เช่น นำขวดเปล่ามาใส่น้ำแล้วเทออก เทน้ำจากที่สูงๆ ให้เกิดเสียงดัง มองดูน้ำไหลจากกระป๋องเป็นสายๆ ตักน้ำเทไปเทมา และจุ่มขวดเปล่าลงในน้ำเพื่อตักฟองอากาศที่ผุดขึ้นมา แต่เมื่อเด็กโตขึ้นการเล่นน้ำเริ่มมีความหมายยิ่งขึ้น บางอย่างการเล่นจะเป็นการเลียนแบบชีวิตจริง บางอย่างเป็นการระบายอารมณ์ ทำให้สนุกสนานและบางครั้งก็สมมติเป็นไปตามความคิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2525 : 216-217)

ลักษณะการเล่นน้ำของเด็ก

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตติกร กล่าวถึงการเล่นน้ำของเด็กปฐมวัยดังนี้
การเล่นน้ำของเด็กปฐมวัยนั้นแบ่งออกได้หลายวิธีคือ

1. การเล่นเพื่อความสนุกสนานและเป็นการระบายอารมณ์
2. การเล่นตามจินตนาการ เช่น การบีบน้ำออกจากขวดพลาสติกให้พุ่งขึ้น โดย
สมมติเป็นน้ำพุหรือค่อๆ เทน้ำให้ไหลผ่านสิ่งต่างๆ ให้ตกลงมาข้างล่าง ใช้เรือที่ทำจาก
กระต่ายมาลอยในน้ำแล้วจับตุ๊กตาอย่างใส่ลงในเรือ
3. การเล่นโดยการกระทำจริง เช่น การให้เด็กได้จับสายยางรดน้ำที่สนามหรือ
รดน้ำต้นไม้ ให้น้ำจากก๊อกหรือตักน้ำในกระป๋องใหญ่ที่เตรียมไว้ไปรดต้นไม้ที่กลุ่มตนรับผิดชอบ
ซึ่งจะเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักทำตัวให้เป็นประโยชน์ รู้จักการช่วยเหลือรู้จักรับผิดชอบ
4. การเล่นเลียนแบบชีวิตจริง เช่น การซักล้าง การเล่นแบบนี้ต้องการสถานที่เล่น
เช่น จานระบายสี เครื่องเล่นในบ่อทราย เป็นต้น

การเล่นเลียนแบบชีวิตจริงโดยการอาบน้ำให้น้อง (ตุ๊กตา) กิจกรรมนี้อาจ
เล่นได้ทั้งในห้องเรียนและกลางแจ้ง ถ้าครูจัดของเตรียมไว้ให้เด็กและบอกให้ทราบว่าอะไร
อยู่ที่ใดแล้ว เด็กๆ จะช่วยกันหามาเล่นกันเอง สิ่งที่ครูควรจะคอยแนะนำคือ การเก็บของเข้า
ที่ทุกครั้งหลังจากเล่นเพื่อฝึกนิสัยที่ดีของเด็ก

5. การเล่นเพื่อการทดลอง เช่น นำของใส่ในน้ำเพื่อดูว่าของนั้นจะจมหรือลอย
ใส่สิ่งลงในน้ำเพื่อดูการละลายของสี ใส่น้ำแข็งลงในน้ำเพื่อสัมผัสความเย็น ฯลฯ

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2525 : 216-217)

วัสดุที่ใช้กับการเล่นน้ำ

1. ที่เล่นน้ำควรเป็นอ่างขนาดใหญ่หรือกะละมังที่ใช้ซักผ้าก็ได้ เด็กจะได้เล่นครั้ง
ละ 4-5 คน วางบนโต๊ะหรือขาตั้งเตี้ยๆ พอที่เด็กจะยืนและทำงานได้สะดวก จึงควรมีขนาด
สูงประมาณ 50 ซม. หรือโดยเฉลี่ยจากพื้นถึงขอบภาชนะประมาณ 65-70 ซม. สำหรับสถานที่
ที่เล่นน้ำควรจัดให้อยู่ในที่ร่ม เช่น ในอาคารเรียนหรือหากเป็นกลางแจ้งควรจัดได้ใต้ต้นไม้

และต้องดูแลความสะอาดของน้ำ ต้องหมั่นเปลี่ยนน้ำให้สะอาดอยู่เสมอ เพื่อป้องกันมิให้เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่กระจายของเชื้อโรคได้

2. ชั้นสำหรับวางวัสดุที่ใช้เล่นกับน้ำควรสูงประมาณ 70 ซม.
3. ผ้ากันเปื้อนพลาสติกประมาณ 4-5 ตัว ชนิดมิดทั้งด้านหน้าและด้านหลัง
4. ที่สำหรับแขวนผ้ากันเปื้อนพลาสติก
5. ผ้าพลาสติกขนาด 1.5 x 1.5 เมตร จำนวน 1 ผืน สำหรับปูรองพื้นห้องตัวโต๊ะหรือขาเหล็กบนผ้าพลาสติก วางกะละมังบนโต๊ะหรือขาเหล็ก การปูผ้าเพื่อให้เป็นอาณาเขตสำหรับเด็กเข้าไปเล่นกับน้ำ

6. ภาชนะที่ใช้เล่นกับน้ำ เช่น ชัน กรวย ถ้วย ชาม กระชอน เขี่ยก้นน้ำ ฯลฯ
7. ถ้วยชามต่างๆ สำหรับให้ล้าง
8. เสื้อผ้าตุ๊กตาสำหรับให้เล่นซักผ้า
9. ถังน้ำกับแปรงเก่าๆ ใช้เล่นระบายสีบนสิ่งจริง เพราะไม่ทำให้เสียหายอะไร
10. ขั้วรดน้ำเล็กๆ
11. หัวฉีดน้ำและท่อยาง
12. น้ำสบู่มากอดูดูกาแฟสำหรับเป่าเล่น
13. อุปกรณ์การเล่นดวงน้ำ รินน้ำ
14. อุปกรณ์การทำความสะอาด เช่น แปรงขัดพื้น ฟองน้ำ เศษผ้า
15. เครื่องวัด เครื่องตวง
16. แป้งและน้ำ สีขนมสำหรับผสมเล่น
17. กระจปองเจาะรู
18. ตุ๊กตาเรือ แขน รถ บ้าน ทั้งประเภทที่จมน้ำและลอยน้ำ
19. หุ่นจำลองตัวสัตว์พลาสติก ได้แก่ ปลา ปู เบ็ด ที่ลอยน้ำได้ เป็นต้น
20. ฟองน้ำ โฟม
21. ขวดพลาสติกใส เขียนเครื่องหมายแสดงระดับน้ำ เพียงขีดเส้นใหญ่และหนา

พองาม

22. ดำไม้มีผ้าหรือปูลูเชือกผูกที่ปลายดำไม้ขนาดเล็กสำหรับจับน้ำหากมีน้ำหกหรือกระเซ็นไหลลงบนผ้าพลาสติก เพื่อมิให้เด็กลื่นหกล้ม

ประโยชน์ของการเล่นน้ำต่อเด็กปฐมวัย

ชวนพิศ ทองทวี และชมภู โชติจรัสฯ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นน้ำว่า การเล่นน้ำเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม ที่ให้คุณค่าแก่เด็กปฐมวัยมากมายหลายประการทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. การเล่นน้ำเป็นการช่วยระบายอารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีจิตใจไม่สงบอันเนื่องมาจากมีเรื่องกระทบ หรือมีสิ่งรบกวน จะสังเกตเห็นได้ชัดเมื่อเวลาฝนตกเด็กจะชอบเล่นน้ำมากที่สุด การให้เด็กขุดดินด้วยสับจิ้งจอกจะช่วยบรรเทาพลังล้นในตัวเด็กลงได้ การเล่นล้างถ้วยล้างชาม อาบน้ำและซักเสื้อผ้าให้ตุ๊กตา เล่นระบายสีผืนผ้า การเล่นเช่นนี้นอกจากจะช่วยลดความอยู่ไม่สุขของเด็กลงได้แล้ว ยังจะช่วยเด็กที่เจียนซึมเศร้าให้เป็นคนแจ่มใสและคลายความตึงเครียดจากอิทธิพลต่างๆ ที่ครอบงำเด็กอยู่

2. ช่วยให้เด็กซึ่ฉลาด ซื่อซื่อ ซื่อซื่อ เข้ากับเพื่อนได้ เด็กที่ไม่กล้าเล่นระบายสี ไม่กล้าเล่นแป้งหรือดินน้ำมัน มักจะกล้าเล่นกับน้ำเป็นครั้งแรกเพราะน้ำมิใช่สิ่งใหม่สำหรับเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยอยู่แล้ว การติดต่อเริ่มแรกของการเข้าพวกเข้าหมู่ของเด็กนั้นคือ การเล่นกับน้ำในอ่างซึ่งมักจะได้ยินเสียงหัวเราะอย่างเปิดเผย เสียงร้องเพลง เสียงพูดเป็นระยะๆ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้มีความหมายอะไร แสดงว่าเครื่องช่วยทำให้เด็กคุ้นชินเข้ามารวมอยู่กับการเล่นน้ำด้วย

3. ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์เบื้องต้น เช่นการผสมกันระหว่างน้ำกับแป้ง น้ำกับน้ำตาล น้ำกับเกลือ น้ำกับสี น้ำกับสบู่ น้ำกับแป้งเปียก และน้ำกับดิน ฯลฯ ให้เด็กได้ศึกษาว่าอะไรลอยน้ำ อะไรจมน้ำ เด็กได้สังเกต ได้อภิปรายกันถึงเรื่องน้ำเดือด น้ำแข็งละลาย น้ำไหลในรางระบายน้ำอย่างไร ไหลตามท่ออย่างไร วิธีทำให้น้ำแห้ง

น้ำระเหยกลายเป็นไอ อาจจะโดยการสังเกต โดยการทดลองง่ายๆ และค้นคว้าเป็น
ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งและไม่รู้จบสิ้น เป็นคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในภายหน้าอีกด้วย

4. การเล่นน้ำเป็นการได้สอนเรื่องการทำความสะดวกไปในตัว (Sanitation)
โดยสอนในเรื่องวิธีการล้างการหกเลอะเทอะ สอนให้ใช้ผ้ากันเปื้อน นอกจากนี้ยังสอนให้เด็กหัด
ตากผ้าให้แห้งซึ่งจะได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน (ชวนพิศ ทองทวี และชมภู
โชติจิรียะ. 2511 : 20)

จากประโยชน์ของการเล่นน้ำที่ให้คุณค่าต่อเด็กปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น การเล่นน้ำยัง
ช่วยในการเรียนรู้ของเด็กต่อไปนี้

1. การเล่นน้ำช่วยพัฒนาทางด้านสังคม ขณะที่เด็กเล่นเด็กจะรู้จักปรับตัวให้เข้ากับ
ผู้อื่นเช่น รู้จักเล่นกันดีๆ ไม่สาคน้ำใส่กัน แบ่งปันสิ่งของกันในขณะที่เล่นซึ่งจะเป็นการช่วยฝึก
คุณธรรมในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และฝึกมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. การเล่นน้ำช่วยในการเรียนรู้ของเด็กเกี่ยวกับคุณสมบัติของน้ำปริมาณ รู้จัก
เปรียบเทียบ เด็กจะรู้จักใช้ความคิดและความสังเกตไปด้วย

3. ช่วยให้ได้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับปริมาตร กว้าง ยาว ลึก ตื้น หนัก
เบา การเปลี่ยนรูปทรง

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย เป็น
กิจกรรมการเล่นที่ก่อให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจาก
การเล่นน้ำ เล่นทราย เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่ง
ประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับนี้จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็ก ดังนั้นการจัด
กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูปฐมวัยควรจัดให้เด็กได้เล่น

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2527 : 240-241)

5. งานวิจัยเกี่ยวกับการเล่นน้ำ - เล่นทราย

รัชนี สมประชา ได้ทำการศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย ผลการศึกษพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทรายมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการสังเกตจำแนกและการเปรียบเทียบ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (รัชนี สมประชา. 2538 : 55-58)

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การจัดกิจกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกลุ่มเพื่อน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้านอย่างชัดเจน และสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงคือ ประสบการณ์ที่จัดให้เด็กนั้นต้องเหมาะสมกับพัฒนาการ ความสนใจ วุฒิภาวะ และความพร้อมของเด็กด้วยและเนื่องจากได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายน้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า การจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายมีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยหรือไม่

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทราย คลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์ และความรู้สึกและด้านการรับรู้ทางสายตาสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทรายในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
5. แบบแผนการทดลอง
6. การดำเนินการทดลอง
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปีที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนอนุบาลก๊กไก่ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 62 คน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปีที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนอนุบาลก๊กไก่ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 32 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

1. สุ่มนักเรียนโดยการใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียนจากจำนวน 2 ห้องเรียน
2. สุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มเท่าๆ กันโดยวิธีจับฉลาก ได้นักเรียนกลุ่มละ 16 คน
3. จับฉลากอีกครั้ง กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางประกอบด้วย

1. เครื่องมือวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก (Interpersonal Awareness Test) ของบอร์ค (Borke. 1971)
2. เครื่องมือวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

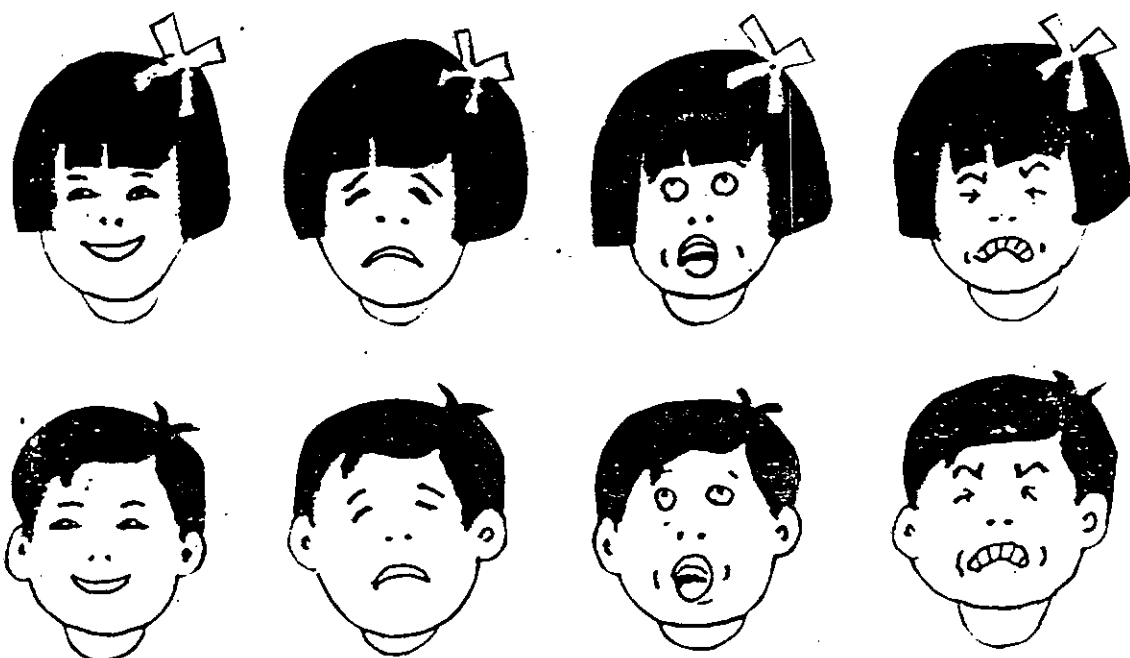
1. เครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก
เครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกนี้ (Interpersonal Awareness test) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้นำมาจากแบบทดสอบวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของบอร์ค (Borke) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่เป็นสถานการณ์ (Situation Questionnaire) ที่ใช้ประกอบรูปภาพแบบทดสอบต่อมา วัฒนา บุญฤทธิ์ ได้นำแบบทดสอบนี้ไปทดสอบกับเด็กนักเรียนไทยซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นเตรียมอนุบาลและชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ด้วยวิธีการสอบซ้ำ (Test - Retest) และนำผลที่ได้จากการทดสอบ 2 ครั้งมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Pearson Product -

Moment Correlation Coefficient (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 163-164) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87

1.1 ลักษณะของแบบทดสอบ

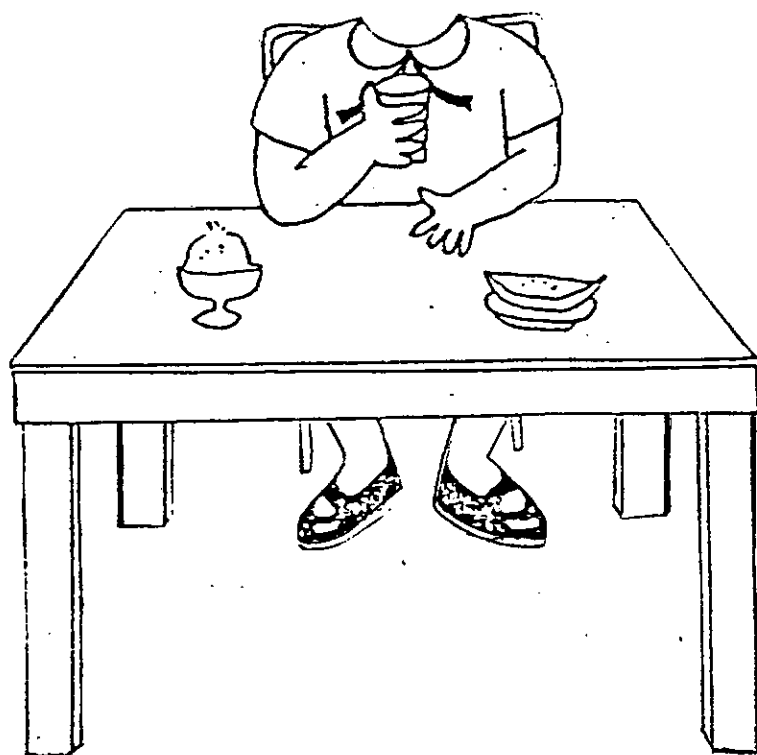
แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบสอบถามที่เป็นสถานการณ์ (Situational Questionnaire) ที่ใช้ประกอบรูปภาพ ซึ่งประกอบด้วย

1.1.1 ภาพใบหน้าเด็ก มี 2 ชุดคือ ชุดภาพใบหน้าเด็กหญิงและภาพใบหน้าเด็กชายเพื่อเลือกใช้ให้ตรงกับเพศของเด็กที่ศึกษา แต่ละชุดมี 4 ภาพ ซึ่งเป็นภาพใบหน้าที่แสดงความรู้สึกดีใจหรือมีความสุข เสียใจหรือเศร้า ก้าวและโกรธดังตัวอย่างในภาพประกอบ 1

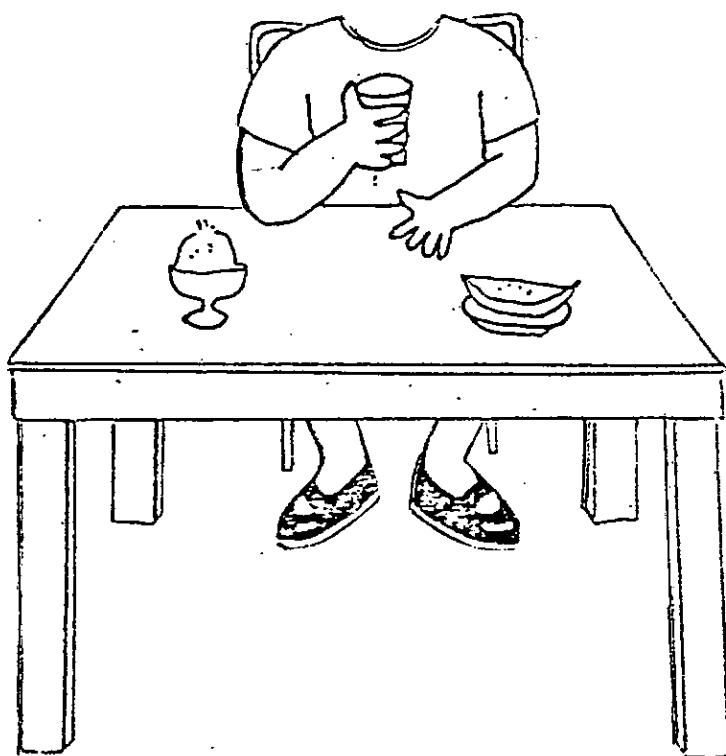

ภาพประกอบ 1 ภาพใบหน้าเด็กที่ใช้ในการทดสอบ

1.1.2 ภาพประกอบสถานการณ์ เป็นภาพเด็กที่อยู่ในสถานการณ์
ต่างๆ ซึ่งภาพเด็กนั้นจะไม่มีส่วนใบหน้า เพื่อให้เด็กนำภาพใบหน้าในข้อ 1 (ภาพประกอบ 1)
มาวางประกอบภาพให้ถูกต้องตามสถานการณ์ที่ผู้ทดสอบเล่าจากคู่มือแบบทดสอบดังตัวอย่าง
ในภาพประกอบ 2 และภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 2 ภาพตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสำหรับเด็กหญิง

ภาพประกอบ 3 ภาพตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสำหรับเด็กชาย

1.1.3 คู่มือแบบทดสอบ เป็นส่วนที่ผู้ทำการทดสอบใช้ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องที่เป็นสถานการณ์ต่างๆ สำหรับสอบถามเด็ก จำนวน 2 ตอน ตอนที่ 1 มี 8 เรื่อง ตอนที่ 2 มี 8 เรื่อง รวม 16 เรื่อง และมีแบบบันทึกคำตอบของเด็กประกอบในคู่มือแบบทดสอบ

1.2 วิธีดำเนินการทดสอบ

1.2.1 ขั้นเตรียมตัวและสร้างความคุ้นเคย ผู้ทดสอบสนทนากับเด็ก เพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนการทำการทดสอบ

1.2.2 ขั้นสร้างความเข้าใจในการทดสอบ ผู้ทดสอบวางภาพใบหน้าเด็กที่แสดงความรู้สึก มีความสุข เศร้า กลัว และโกรธ ซึ่งภาพเหล่านี้เป็นภาพใบหน้าที่เป็นเพศเดียวกับเด็กที่ถูกทดสอบ จากนั้นผู้ทดสอบบอกเด็กว่าภาพใบหน้า ทั้งหมดนี้คือภาพใบหน้าของน้อย แล้วให้เด็กบอกว่าภาพใบหน้าของน้อยแสดงความรู้สึกอย่างไรในแต่ละภาพ ถ้าเด็กสามารถตอบได้ถูกต้อง ผู้ทำการทดสอบกล่าวชมเชย ถ้าไม่ตอบหรือตอบไม่ถูกผู้ทดสอบบอกคำตอบที่ถูกต้องให้และทบทวนจนเด็กสามารถจำได้ทั้ง 4 ภาพ

1.2.3 ขั้นทดสอบ ผู้ทดสอบนำภาพใบหน้าเด็กทั้ง 4 ภาพ ชุดที่ตรงกับเพศของเด็กที่ถูกทดสอบมาวางบนโต๊ะใกล้ๆ กับเด็ก จากนั้นผู้ทดสอบนำภาพที่ใช้ประกอบการเล่าสถานการณ์มาวางบนโต๊ะตรงหน้าเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถมองเห็นได้ชัดเจน พร้อมทั้งเล่าสถานการณ์ที่ตรงกับภาพที่วางจากคู่มือแบบทดสอบให้เด็กฟังแล้วผู้ทดสอบถามเด็กว่าจากเรื่องที่เล่านั้นตัวละครในเรื่องมีความรู้สึกอย่างไร โดยให้เด็กหยิบภาพใบหน้าที่แสดงความรู้สึกที่ตรงกับเรื่องในสถานการณ์นั้นๆ มาวางบนภาพที่ใช้ประกอบการเล่า ซึ่งผู้ทดสอบจดบันทึกคำตอบของเด็กลงในแบบบันทึก (คู่มือแบบทดสอบ) ทำเช่นนั้นจนครบในแบบทดสอบทั้ง 2 ตอน

สำหรับการเล่าสถานการณ์แต่ละข้อนั้น ผู้ทดสอบจะเล่าสถานการณ์ให้ฟัง 2 ครั้ง

1.3 การให้คะแนน

การให้คะแนน ถ้าเด็กสามารถนำภาพใบหน้าที่แสดงความรู้สึกได้ตรง

กับสถานการณ์ที่ผู้ทดสอบเล่า ให้คะแนน 1 คะแนน ถ้านำภาพใบหน้าที่ไม่ตรงกับสถานการณ์ หรือไม่หยิบภาพมาวาง ไม่ให้คะแนนในสถานการณ์นั้นๆ (ดังภาคผนวก ก หน้า 90-94)

2. เครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา

เครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากเครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งวัตถุของ ศรีสุตา นิลขันธ์ศักดิ์ ซึ่งดัดแปลงมาจากเครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของ เพียเจต์และฮอย (Piaget and Hoy)

2.1 ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตาเป็นเครื่องมือแบบการสร้างสถานการณ์จำลองซึ่งมีคำถามทั้งหมด 4 ข้อและประกอบด้วย

2.1.1. ขอบจริงที่เป็นรูปทรงเรขาคณิตได้แก่ สี่เหลี่ยมจัตุรัส สามเหลี่ยมด้านเท่า ทรงกลมที่มีขนาด สี และวางอยู่ในตำแหน่งที่ต่างกัน

2.1.2. ภาพถ่ายแสดงการมองเห็นของตุ๊กตาที่นั่งอยู่ทางด้านหน้า ด้านหลัง ด้านซ้าย และด้านขวาของรูปทรงเรขาคณิต ขนาด 3.5×5 นิ้ว

2.1.3. ตุ๊กตา 3 ตัว

2.2 การสร้างเครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา

2.2.1. ศึกษาเครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของศรีสุตา นิลขันธ์ศักดิ์ ซึ่งดัดแปลงมาจากเครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเพียเจต์ และฮอย (Piaget and Hoy)

2.2.2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยดัดแปลงจากเครื่องมือของศรีสุตา นิลขันธ์ศักดิ์ ซึ่งจากเดิมรูปทรงเรขาคณิตได้แก่ ชุดสี่เหลี่ยมด้านเท่า ชุดสามเหลี่ยมด้านเท่า ชุดสี่เหลี่ยมคางหมู ชุดห้าเหลี่ยมด้านเท่า เป็นชุดสี่เหลี่ยมด้านเท่า ชุดสามเหลี่ยมด้านเท่า และชุดทรงกลม เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

2.2.3 แบบบันทึกคะแนนการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางซึ่งประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ

2.2.4 นำเครื่องมือการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางซึ่งได้แก่ ชุดสี่เหลี่ยมด้านเท่า ชุดสามเหลี่ยมด้านเท่า ชุดทรงกลม และคำถาม 4 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้ผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเด็กปฐมวัยเป็นผู้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญคือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เค้าฉิม อาจารย์ภาควิชา
จิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
อาจารย์วัฒนา บุญฤทธิ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ
อาจารย์เน่งน้อย แจ่มศิริกุล นักวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ

2.2.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบทดสอบไปทดสอบกับเด็กนักเรียน อายุ 3 ปี 6 เดือน - 4 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนอนุบาลกักไถ่ จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยวิธีการสอบซ้ำ (Test - Retest) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .58

2.3 วิธีดำเนินการทดสอบ

2.3.1 จัดเตรียมสถานที่ในการทดสอบสำหรับการทดสอบเป็นรายบุคคล

2.3.2 จัดเตรียมรายชื่อเด็กที่จะทดสอบ

2.3.3 จัดเตรียมเครื่องมือทดสอบ

2.3.4 สันทนากับเด็กก่อนการทดสอบเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ทดสอบและผู้ได้รับการทดสอบ

2.3.5 ผู้ทดสอบสนทนากับเด็กเกี่ยวกับชื่อ - สกุลของเด็กและครู

ประจําชั้น

2.3.6 ให้เด็กเดินสำรวจตามตำแหน่งต่างๆ ของรูปทรงเรขาคณิตที่กำหนดให้ (ด้านหน้า ด้านซ้าย ด้านขวา ด้านหลัง)

2.3.7 ผู้ทดสอบนำภาพที่แสดงการมองเห็นของคนในตำแหน่งต่างๆ ทั้ง 4 ตำแหน่งให้เด็กดู และให้เลือกภาพที่ตรงกับภาพที่เด็กมองเห็น

2.3.8 สนทนาเกี่ยวกับการมองเห็นของตุ๊กตาทั้ง 3 ตัว

2.4 เกณฑ์การให้คะแนนการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

เด็กตอบถูกจะได้ 1 คะแนน

เด็กตอบผิดจะได้ 0 คะแนน

2.5 การแปลความหมายของคะแนน

เด็กที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่า มีความสามารถในการรับรู้ทางสายตาสูง มีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางต่ำ (ดังภาคผนวก ก หน้า 95-96)

แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design (ตัวนําสายศ และอังคณา สายศ. 2528 : 216-217)

2. วิธีการดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนดำเนินการทดลอง

2.2 นำเครื่องมือที่วัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และเครื่องมือวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา ไป

ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

2.3 ดำเนินการทดลองดังนี้

ในการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มได้รับการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวม 40 ครั้งโดยมีวิธีการดำเนินการทดลองดังต่อไปนี้

2.3.1 กลุ่มทดลอง

2.3.1.1 ผู้วิจัยรับเด็กที่เป็นกลุ่มทดลองจากครูประจำชั้น

มายังสนามเด็กเล่น

2.3.1.2 ผู้วิจัยชี้แจงและแนะนำเครื่องเล่นในสนาม ได้แก่ ซิงช้า ม้าโยก ถ้ำลอด ไม้ลิ้น ราวไต่ บ้านตุ๊กตา ที่เล่นน้ำ กะบะทรายและอุปกรณ์ประกอบการเล่นน้ำ เล่นทราย รวมทั้งข้อปฏิบัติในการเล่น (ดังภาคผนวก ข หน้า 101-110)

2.3.1.3 ให้เด็กลงมือเล่นกิจกรรมกลางแจ้ง โดยผู้วิจัยเป็นผู้เฝ้าสังเกตดูแลความปลอดภัยในขณะที่เด็กเล่น หากบางครั้งเด็กต้องการความช่วยเหลือ ผู้วิจัยให้คำแนะนำในการเล่นและช่วยเหลือตามที่เด็กต้องการ หรือถ้าเด็กไม่ต้องการวิ่งเล่นและให้เล่นิทาน ผู้วิจัยจะเล่นิทานให้เด็กฟังเป็นต้น

2.3.1.4 เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยและเด็กช่วยเก็บอุปกรณ์เข้าที่ ก่อนที่เด็กจะไปล้างมือและเข้าห้องน้ำ

2.3.1.5 ผู้วิจัยนำเด็กที่เป็นกลุ่มทดลองไปส่งที่ห้องเรียนกับครูประจำชั้น

2.3.2 กลุ่มควบคุม

2.3.2.1 ผู้วิจัยรับเด็กที่เป็นกลุ่มควบคุมจากครูประจำชั้น

มายังสนามเด็กเล่น

2.3.2.2 ผู้วิจัยชี้แจงและแนะนำเครื่องเล่นในสนาม ได้แก่ ซิงช้า ม้าโยก ถ้ำลอด ไม้ลิ้น ราวไต่ บ้านตุ๊กตา รวมทั้งข้อปฏิบัติในการเล่น

2.3.2.3 ให้เด็กลงมือเล่นกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง โดย
ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตดูแลความปลอดภัยในขณะที่เด็กเล่น หากบางครั้งเด็กต้องการความช่วยเหลือ
ผู้วิจัยให้คำแนะนำในการเล่น และช่วยเหลือตามที่เด็กต้องการ หรือถ้าเด็กไม่ต้องการ
วิ่งเล่นและให้เล่นนาน ผู้วิจัยจะเล่นนานให้เด็กฟัง เป็นต้น

2.3.2.4 เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยนำเด็กไปล้างมือและเข้าห้อง
น้ำ

2.3.2.5 ผู้วิจัยนำเด็กที่เป็นกลุ่มควบคุมไปส่งที่ห้องเรียนกับ
ครูประจำชั้น

2.3.3 ระยะเวลาในการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในช่วงเวลา 9:30-
10:00 น. และ 10:00-10:30 น. โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้เล่นกิจกรรม
กลางแจ้งหมุนเวียนกันไปจนหมดระยะเวลาของการดำเนินการทดลองดังตาราง 1

ตาราง 1 การดำเนินการทดลอง

ลำดับ	วัน	เวลา	
		9:30-10:00	10:00-10:30
1	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	ศุกร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
2	จันทร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	อังคาร	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พุธ	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พฤหัสบดี	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	ศุกร์	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง

ลำดับที่ 3-8 ดำเนินการทดลองสลับเวลาต่อจากลำดับที่ 1,2 จนถึงลำดับที่ 8

3. นำเครื่องมือการวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางทั้ง 2 ด้านไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังจากการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบในข้อ 2 และข้อ 3 ไปทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่างๆ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยของตัวแปร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 :

59)

2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 :

64)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของการคลาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้าน
อารมณ์และความรู้สึกและการรับรู้ทางสายตา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้การ
ทดสอบค่าที (t - test for Dependent Samples) (ล้วน สายยศ และอังคณา
สายยศ. 2528 : 87)

3.2 ทดสอบความแตกต่างของการคลาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้าน
อารมณ์และความรู้สึกและการรับรู้ทางสายตา ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยการ
ใช้การทดสอบค่าที (t - test for Independent Samples) (ล้วน สายยศ และ
อังคณา สายยศ. 2528 : 84-85)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

M แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร

Md แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างก่อนและหลังการทดลอง

S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

Sd แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการทดลอง

t แทน อัตราส่วนวิกฤตที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t

** แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการ
เล่นน้ำ เล่นทราย

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มี
การเล่นน้ำ เล่นทราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบ การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยของ
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การคลายการยึดตนเอง เป็นศูนย์กลาง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
	Md	Sd	Md	Sd	
1. ด้านอารมณ์และความรู้สึก	2.375	1.893	0.125	2.527	3.169**
2. ด้านการรับรู้ทางสายตา	3.750	2.017	0.125	0.719	6.776**
รวม	6.125	2.895	0.250	2.517	6.126**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่าเด็กในกลุ่มทดลองกับเด็กในกลุ่มควบคุมมีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย จำแนกเฉพาะด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย มีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำเล่นทราย และเมื่อพิจารณาการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยจำแนกเฉพาะด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย มีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม

การเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย

2. ผลการเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยก่อน
การทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยก่อนและ
หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	Md	Sd	Md	Sd	
กลุ่มทดลอง					
1. ด้านอารมณ์และความรู้สึก	9.687	2.212	12.062	2.048	5.019**
2. ด้านการรับรู้ทางสายตา	1.750	2.176	5.500	1.966	7.438**
รวม	11.437	2.988	17.562	3.183	8.462**
กลุ่มควบคุม					
1. ด้านอารมณ์และความรู้สึก	9.312	1.537	9.437	2.851	0.198
2. ด้านการรับรู้ทางสายตา	1.312	1.851	1.437	1.825	0.696
รวม	10.625	2.754	10.875	4.048	0.397

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงผลของการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง เด็กในกลุ่มทดลองมีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และก่อนการทดลองและหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการคลาย การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจำแนกเฉพาะด้านอารมณ์และความรู้สึกและด้านการรับรู้ทางสา ยตาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมแล้ว มีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณารายละเอียดของการคลาย การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่น กลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทรายเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมแล้ว คลายการยึดตนเองเป็น ศูนย์กลางจำแนกเฉพาะด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตาเพิ่มขึ้น

สำหรับกลุ่มควบคุมนั้นก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีการคลายการยึดตนเอง เป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มควบคุม มีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางที่จำแนกเฉพาะด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ ได้ รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรม แล้วมีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จำแนกเฉพาะด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้าน การรับรู้ทางสายตาเพิ่มขึ้นแต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ต้องการเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย ซึ่งมีลำดับขั้นของการวิจัยและผลของการศึกษาค้นคว้าโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทรายคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทรายในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิง อายุ 3-4 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขต

พระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 62 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 32 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มนักเรียนมา 1 ห้องเรียนจากจำนวน 2 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มเท่าๆ กันโดยวิธีจับฉลาก และจับฉลากอีกครั้งเพื่อกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางประกอบด้วย

1. เครื่องมือวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก (Interpersonal Awareness Test) ของบอร์ค (Borke. 1971)
2. เครื่องมือวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ด้านการรับรู้ทางสายตาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งได้ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ผ่านการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการสอบซ้ำ (Test - Retest) มีค่าความเชื่อมั่น .58

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กเป็นเวลา 2 สัปดาห์
2. ทดสอบก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน ด้วยแบบทดสอบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของบอร์ค (Borke) และด้านการรับรู้ทางสายตาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ดำเนินการทดลอง ให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง แบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 40 ครั้ง

4. ทดสอบภายหลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้รับการทดสอบหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ t - test Dependent Samples

3. เปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติ t - test Independent Samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย คลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจำแนกเฉพาะด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย คลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจำแนกด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำเล่นทราย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์โดยตรงทั้งนี้เนื่องจากมีวัสดุอุปกรณ์ที่ประกอบการเล่น อาทิ ขวดพลาสติก กระป๋องพลาสติกมีขนาดและรูปร่างต่างๆ นลั่ว ที่ตักทราย ที่ร่อนทราย บาน รถ สัตว์จำลอง ต้นไม้ เรือ กรวยน้ำ ฟองน้ำ ฯลฯ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้คือ ช่วยให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ดังที่จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (Learning by doing) (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2523 : 108) อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ดวงเดือน ศาสตราจารย์ ที่กล่าวว่า การให้เด็กได้มีประสบการณ์ต่อสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยตนเองทำให้เด็กเกิดกระบวนการรับ (Assimilation) และกระบวนการปรับให้เหมาะสม (Accommodation) นอกจากนี้การเล่นน้ำ เล่นทราย ยังเป็นกิจกรรมการเล่นที่สามารถถึงความสนใจของเด็กให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน เล่นร่วมกัน เพราะที่เล่นน้ำ เล่นทราย มีขอบเขตบริเวณที่จำกัด เด็กมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กเกิดการรับรู้และเข้าใจความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น การได้แลกเปลี่ยนความคิดของตนกับบุคคลอื่นเช่นนี้ช่วยให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง (ดวงเดือน ศาสตราจารย์. 2522 : 20-21) ซึ่งสอดคล้องกับ บอร์ค (Borke) ที่กล่าวว่า การที่เด็กได้กระทำกิจกรรมร่วมกันจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากปฏิกริยาของผู้อื่น อันจะช่วยให้เด็กเข้าใจทัศนะ ความรู้สึกของผู้อื่น รวมทั้งรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำนั้นมีผลกระทบต่อผู้อื่นด้วย (Borke. 1973 : 108) ดังนั้นกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย จึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และสามารถคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กได้

2. สื่อและวัสดุที่ใช้ประกอบกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นวัสดุที่ใกล้ตัวเด็ก

และมีความหลากหลาย น้ำและทรายเป็นวัสดุที่เด็กคุ้นเคยมาก่อน เพราะเป็นของเล่นที่เกิดจากธรรมชาติ หาได้ง่าย และมีอยู่ทั่วทุกท้องถิ่น การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้กับเด็กในวัยนี้จึงควรเริ่มจากวัสดุที่เป็นของจริง เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก และเป็นสิ่งที่เด็กรู้จัก (สมใจ ทิพย์ชัยเมธา. 2521 : 43-44) นอกจากนี้ขณะเล่นเด็กจะสังเกตถึงการคงสภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพของน้ำ และทราย จากสภาพของทรายที่ร่วนแห้ง เมื่อนำมาผสมกับน้ำ สามารถก่อขึ้นเป็นรูปต่างๆ เช่น เป็นภูเขา เจดีย์ ฯลฯ หรือการนำทรายมาใส่ในพิมพ์รูปทรงต่างๆ เช่น รูปกระต่าย รูปปลา รูปสี่เหลี่ยม รูปสามเหลี่ยม เป็นต้น การที่เด็กได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงของสถานะ อีกทั้งเด็กจะทำซ้ำแล้วซ้ำเล่าช่วยให้เด็กรับรู้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รัชนิ สมประชา ที่ได้ศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย มีทักษะในด้านการสังเกตจำแนกและเปรียบเทียบ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย (รัชนิ สมประชา. 2533 : 59)

3. ผลการศึกษาการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทรายและแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย มีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ที่ว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเป็นสาเหตุที่ทำให้การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กลดลง เพราะการปฏิสัมพันธ์ทำให้เด็กเข้าใจและยอมรับว่าผู้อื่นแตกต่างไปจากตน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เปปีโตน (Pepitone) ที่ให้ข้อคิดว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ช่วยทำให้เด็กเข้าใจความคิดอารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น (Pepitone. 1980 : 96-99) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของศรีสุตา นิลขันธ์ศักดิ์และวัฒนา บุญฤทธิ ที่ได้ศึกษาพบว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการลดลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (ศรีสุตา นิลขันธ์ศักดิ์. 2527 :

40-43 : วัฒนา บุญฤทธิ์. 2531 : 62) นอกจากนี้จากการศึกษาของรักตววรรณ ศิริถาวร ทรงพร สุกุธิธรรม ยังศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเล่น ที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลงได้ (รักตววรรณ ศิริถาวร. 2523 : 56 : ทรงพร สุกุธิธรรม. 2534 : 92) เช่นเดียวกับรัชนิ สมประชา ที่ศึกษาพบว่า การเล่นน้ำ เล่นทรายช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ลดความก้าวร้าวต่อเพื่อน และเด็กมีการปฏิสัมพันธ์สนทนากันมากขึ้น (รัชนิ สมประชา. 2533 : 59) ดังที่ทฤษฎี เพียเจท์ กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก (Selman and Byrne. 1974 : 83; citing Piaget. 1976)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้

1. เด็กให้ความสนใจต่อการเล่นน้ำ เล่นทรายเป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเล่นน้ำ เล่นทราย มีความแตกต่างจากเครื่องเล่นสนามอื่นๆ ซึ่งได้แก่ หิ้งช้า ราวไต่ถ้ำลอด ไม้ลิ้น ฯลฯ ซึ่งเครื่องเล่นดังกล่าวนี้คงสภาพเดิมไม่มีเปลี่ยนแปลง จึงไม่เร้าใจหรือกระตุ้นให้เด็กอยากเล่นอยากทดลอง แต่ในที่เล่นน้ำ เล่นทราย มีการจัดอุปกรณ์เพิ่มและลด อุปกรณ์บางอย่าง อาทิ การนำสีฟ้ามาผสมกับน้ำ ให้เป็นน้ำทะเล หรือการนำอุปกรณ์วัสดุต่างๆ มาตกแต่งให้เป็นทะเลจำลอง นอกจากนี้ยังสามารถนำอุปกรณ์บางอย่างออกไป หากเด็กเบื่อหรือไม่ต้องการเล่น และจากการทดลองพบว่า เมื่อผู้วิจัยทำการทดลองผ่านไป 4 สัปดาห์ เด็กยังสนใจเล่นน้ำ เล่นทราย โดยไม่สนใจเล่นเครื่องเล่นอื่นเลย

2. การเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเล่นบทบาทสมมติของเด็กเป็นอย่างมาก จากการสังเกตพบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีการเล่นเลียนแบบบทบาทสมมติด้วยวิธีต่างๆ เช่น การเล่นเลียนแบบแม่โดยอาบน้ำให้ตุ๊กตา ซักเสื้อผ้า เล่นสมมติประกอบอาหาร ทำความสะอาดภาชนะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำบัวรดน้ำใส่น้ำรดต้นหญ้าในสนาม นำทรายมาก่อให้เป็นภูเขาสูง แล้วนำดอกไม้มาติดลงบนยอดภูเขา นำทรายมาใส่ในกระป๋องนำดอกไม้มาปักลงตรงกลางแล้วนำน้ำมารดต้นไม้ นำทรายกับน้ำมาผสมกัน นำไปหยอดลงในหลุมขมทราย และขม

ครกไล่ลงไปในจานพลาสติก และการนำผลไม้มาชั่งในเครื่องชั่งน้ำหนัก เป็นต้น ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุมนั้น การเล่นเกมแบบสมมุติจะมีน้อยกว่าในกลุ่มทดลอง กล่าวคือ เด็กจะเล่นเกมเล่นซ้ำๆ กับที่เคยเล่นมาแล้ว และไม่แตกต่างจากที่เคยเล่น เช่น ชิงช้า ม้าโยก ราวโต้ วิ่งไล่จับ เล่นสมมุติเป็นพ่อแม่ลูก โดยสมมุติว่าเป็นเช่นไรสัปดาห์ต่อมาก็คะเล่นเช่นนี้ เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยจัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในเชิงเหตุการณ์สมมุติขึ้นนี้ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งวัตถุและบุคคลมากยิ่งขึ้น เด็กได้ฝึกฝนการเล่นเลียนแบบ ทำให้เด็กเข้าใจบทบาทของตนและบทบาทของผู้อื่นดียิ่งขึ้น เช่น บทบาทของพ่อ บทบาทของแม่ บทบาทของพี่และน้อง เป็นต้น

3. บริเวรของการเล่นน้ำ เล่นทราย มีขอบเขตของการเล่นที่จำกัด การเล่นเป็นกลุ่มจึงทำให้เด็กมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่น ช่วยให้เด็กเกิดการเอื้อเฟื้อ การแบ่งปันสิ่งของ การรู้จักรอคอยในการใช้อุปกรณ์ รู้จักกฎระเบียบและกติกาในการเล่น เช่น ต้องสวมเสื้อกันเปื้อนก่อนเล่นน้ำทุกครั้ง และเมื่อเล่นเสร็จต้องถอดผ้ากันเปื้อนวางไว้ให้เรียบร้อย เป็นต้น การเล่นร่วมกันเช่นนี้ทำให้เด็กเกิดการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งจากการสังเกตพอจะกล่าวสรุปได้ว่าเด็กในกลุ่มทดลองมีพัฒนาการทางสังคมก้าวหน้าขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

4. พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เด็กในกลุ่มทดลองมีการแสดงออกทางด้านอารมณ์และความรู้สึกที่กระตือรือร้น ให้ความสนใจ อยากเล่นริเริ่มตลอดระยะเวลาของการทดลอง กล่าวคือ ในระยะแรกของการดำเนินการทดลอง เด็กยังแสดงที่ทำเฉยๆ เพราะไม่เห็นอุปกรณ์ที่จัดไว้ให้ชัดเจน แต่ 2-3 วันต่อมา เมื่อเด็กเห็นว่ามีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นน้ำ เล่นทราย จำนวนมากมายรวมทั้งเป็นสิ่งแปลกใหม่ ทำให้เด็กตื่นตัวและสนใจเป็นอย่างมาก อีกทั้งการจัดวางวัสดุก็มีความสำคัญเช่นกัน แม้ว่าผู้วิจัยได้จัดจำนวนของอุปกรณ์การเล่นอย่างพอเพียง แต่ได้นำไปวางในตะกร้าใบเดียวกัน จึงทำให้เกิดการฮือแย่งเนื่องจากบริเวณของการหยิบสิ่งของคับแคบ แต่เมื่อผู้วิจัยได้จัดวางไว้ให้กระจายทั่วที่เล่น พร้อมกับ

ชี้แจงถึงกฎเกณฑ์กติกา และโอกาสที่ทุกคนจะได้เล่นเหมือนกัน เด็กเริ่มเข้าใจและให้ความร่วมมืออย่างดี ความวุ่นวายจึงลดลง ส่วนในกลุ่มควบคุมเด็กมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันน้อยกว่ากลุ่มทดลอง เนื่องจากการเล่นกระจายไปทั่วสนาม เด็กจะเล่นในลักษณะต่างคนต่างเล่น เด็กบางคนก็ชอบแยกตัวเล่นคนเดียว ก็ยังคงเล่นเช่นเดิมตลอดระยะเวลาของการทดลอง บางคนยังแสดงความก้าวร้าวต่อเพื่อน เช่น แย่งของเล่นจากเพื่อน ทุบตีหักเพื่อน ไม่ยอมแบ่งของเล่นให้เพื่อน เป็นต้น

5. เด็กในกลุ่มทดลองจะมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากกว่าเด็กในกลุ่มควบคุม จากการสังเกตพบว่า เด็กจะยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเช่น ฟังเพื่อนพูดเสร็จจึงพูดบ้าง หรือปฏิบัติตามที่เพื่อนบอก อาทิ เพื่อนบอกว่า "ไม่ให้เอาน้ำมาเทลงตรงนี้" เขาก็จะปฏิบัติตาม หรือ "คุณครูให้สวมผ้ากันเปื้อนก่อน" เขาก็จะปฏิบัติตาม เป็นต้น นอกจากนี้เด็กในกลุ่มทดลอง มีความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม เช่น เมื่อเห็นเพื่อนโกรธเพราะถูกแย่งของ เพื่อนอีกคนจะยื่นของเล่นที่ตนเล่นให้ทดแทน หรือมีการปลอบโยน ซึ่งผิดกับกลุ่มควบคุมที่แย่งของเล่นจากเพื่อนโดยไม่สนใจว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไร ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลดลงสาเหตุเนื่องมาจากการที่เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนกับผู้อื่น จึงทำให้เด็กเกิดความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

6. การสื่อความหมายของเด็กในวัย 3 ขวบพบว่า เด็กในวัยนี้จะใช้การสื่อความหมายมากกว่าการพูด เช่น เมื่อผู้วิจัยถามว่า "หนูชอบเล่นเครื่องเล่นอะไร" เขาจะไม่ตอบแต่ชี้มือไปที่ชิงช้า หรือแสดงการสั่นศีรษะเมื่อปฏิเสธดังที่รูบิน (Rubin) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่มีอายุน้อย จะสามารถสื่อสารโดยใช้คำพูดได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย เด็กอายุน้อยส่วนมากจะใช้การชี้เป็นการสื่อความหมายแทนคำพูด (Rubin, 1972 : 364)

7. การใช้สื่อและวัสดุประกอบการเล่นน้ำ เล่นทราย เนื่องจากวัสดุที่ใช้เล่นมีจำนวนมาก ซึ่งวัสดุเหล่านี้เด็กสามารถหาได้ในชีวิตประจำวัน อาทิ ขวดนมพลาสติก กระป๋องนม ชันน้ำ ถ้วยไอศกรีม ฯลฯ เพราะฉะนั้นเด็กสามารถนำวัสดุเหลือใช้เหล่านี้ไปเล่นได้ เช่น

เวลาเด็กอาบน้ำ เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้เด็กพัฒนาในด้านการคลายการยึดตนเองแม้ว่าระยะเวลาในการทดลองจะสั้น

8. เมื่อสิ้นสุดการทดลองในแต่ละครั้ง เด็กจะช่วยกันเก็บของเล่นแล้วนำไปวางไว้ที่ชั้นหรือตะกร้าอย่างเรียบร้อย โดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องเตือน ซึ่งต่างกับในระยะแรกเมื่อเด็กได้ยินสัญญาณที่ครูเคาะเพื่อเตือนให้รู้ว่า หมดเวลาเล่นแล้ว เด็กๆ จะเลิกเล่นแล้ววิ่งไปยังห้องเรียนทันที ดังนั้นก่อนลงเล่นทุกครั้ง ผู้วิจัยจะชี้แจงกฎเกณฑ์กติกาในการเล่นเพื่ออ้าเตือนซึ่งในระยะต่อมาเด็กๆ ปฏิบัติตามเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการเล่นน้ำ เล่นทราย สามารถดัดแปลงโดยใช้เศษวัสดุหรือวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชนหรือท้องถิ่นได้ ทั้งยังเป็นการประหยัดงบประมาณและค่าใช้จ่าย ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้กับครู
2. กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับหน่วยการจัดประสบการณ์ได้ทุกหน่วย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นหรือเหตุการณ์ต่างๆ
3. ครูจะต้องให้การดูแลและช่วยเหลือเด็กอย่างใกล้ชิด และทุกครั้งก่อนให้เด็กลงเล่นครูจะต้องอ้าเตือนระเบียบวินัย กฎเกณฑ์กติกาในการเล่น เพื่อป้องกันอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก เนื่องจากการเล่นที่ไม่ถูกวิธี

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่นๆ เช่น กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ฯลฯ ที่มีผลต่อการส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัย
2. ควรมีการศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ที่มีต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการคิดและ

การสื่อความหมาย เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาทดลองกับเด็กปฐมวัยในระดับอายุ แยก ที่ต่างกัน
4. ควรมีการศึกษาค้นคว้าของการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านสังคม รวมทั้งพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กปฐมวัย เป็นต้น

גורמאנדרע

บรรณานุกรม

- กวินทร์ ชรรมนุต. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางการคิดโดยการยืดตนเองเป็น
ศูนย์กลางของเด็กที่มีความแตกต่างในด้านการอบรมเลี้ยงดูและการยอมรับของกลุ่ม
เพื่อน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน.
กรุงเทพฯ : เอราวัฒการพิมพ์, 2523.
- _____. การประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศระดับก่อนประถมศึกษา. เอกสารกอง
วิชาการลำดับที่ 1 / 2533 : กองวิชาการ, 2533.
- _____. การศึกษาสภาพอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ศรีราชา, 2528.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็ก
ระดับก่อนประถมศึกษา," ใน ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2.
กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.
- _____. แนวการจัดโรงเรียนอนุบาล. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.
- _____. รายงานการประเมินผลโครงการอบรมครูโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนชั้นอนุบาล
ให้มีความรู้การอบรมและเลี้ยงดูเด็ก. (ปีงบประมาณ 2531-2532) กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.
- _____. หลักการจัดอนุบาลศึกษา. เอกสารวิชาการ - วิจัยลำดับที่ 9 / 2533
กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2533.
- จริยวัตร คมพยัศม์. อนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2525.

จักรลิน พิเศษลาธร. ทฤษฎีและปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก. กรุงเทพฯ : ดวงกมล,
2526.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. การศึกษาเด็ก. นิตยสาร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นิตยสาร, 2526.

ฉวีวรรณ จิงเจริญ. เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียนเล่ม 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย,
2518.

ชวนพิศ ทองทวี และชมภู โชติจรัสยะ. คู่มือปฏิบัติงานในโครงการสอนเด็กก่อนเกณฑ์
บังคับเรียน : วิทยาลัยครู และวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม, 2511.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. อิทธิพลของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาทางสติปัญญาด้านเหตุผลและความ
สามารถในการเข้าใจบุคคลอื่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป.

_____. เอกสารประกอบการสอนวิชา Piagetion Theory. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2522.

ทรงพร สุกธิธรรม. การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจตนเองของผู้อื่นของเด็ก
ปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลาสิกการยึดตนเองเป็น
ศูนย์กลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ทวีพร ณ นคร. การศึกษาการเล่นสร้างสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อ
ความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

นิตยา ศรภักดี. จิตเวชเด็กสำหรับกุมารแพทย์. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2530.

บุญเยี่ยม จิตรดอน. "การเล่นในร่มและการเล่นกลางแจ้ง," ใน การละเล่นและ
เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. หน้า 92-96. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2524.

เพ็ญจา แสงมะลิ. "เล่นกับเด็ก," การศึกษาเอกชน. 3(9) : 24; มิถุนายน 2521.

พรรณี ชุติย เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์, 2528.

พัฒนา ชัยพงศ์. "การเล่นกลางแจ้ง," ใน เอกสารประกอบการสัมมนาสื่อและกิจกรรม
สำหรับเด็กก่อนอนุบาลครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ,
2534.

_____. เอกสารชุดอบรม หน่วยที่ 2 ชุดฝึกอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา ,
2531.

_____. "สนามเด็กเล่น ความเป็นมาในการพัฒนาเด็ก," ใน เอกสารประกอบการ
สัมมนาสื่อเพื่อการพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน และสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย, 2525.

พัทธนี เจริญสุข. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จัดต่อการเตรียมความ
พร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

ภรณ์ คุรุรัตน์. เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อย่างไร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาน
สงเคราะห์หัตถ์ปากเกร็ด กรมประชาสงเคราะห์, 2523.

_____. เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์, 2525.

ภรณ์ คุรุรัตน์. "พัฒนาการของเด็กวัย 3-6 ปี," ใน เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน .

กรุงเทพฯ : ชมรมไทย - อิสราเอล, 2523.

มณีวรรณ นรหมน้อย. "การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต," ใน เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. หน้า 18 กรุงเทพฯ : ตริณการ, 2526.

เยาวพา เตชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

_____. กิจกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2528.

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. เอกสารชุดอบรมหน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและดงาน. กรุงเทพฯ : ศุภกาลาदनราว, 2529.

รักทวรรณ ศิริถาพร. ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทักษะของผู้คนที่ได้เล่นกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

รัชนิ สมประชา. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำเล่นทราย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.

เลขา ปิยะจรรย์ช. "การเล่นเป็นเรียนของเด็ก," ใน ครุศาสตร์ หน้า 43-51. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

_____. "การเล่นเป็นเรียนของเด็ก," ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. หน้า 19-22. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

_____. ผลการจัดประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

วราภรณ์ รักวิจิตร. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

วัฒนา ปัทมฤทธิ. การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่ได้
รับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ศรีวรรณ มากชู. การศึกษาเปรียบเทียบสุนนัยของเด็กก่อนวัยเรียนตามสภาพครอบครัว
แตกต่างกันในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์. การเล่นของไทย. กรุงเทพฯ : แผนกวิชาการพยาบาลกุมารเวช
วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ กระทรวงสาธารณสุข, 2520.

ศรีสุตา นิลจันทร์ศักดิ์. ผลของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการ
มองเห็นตำแหน่งวัตถุของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา. ความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครู
สวนดุสิต, 2521.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 4. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษา
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 6. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 10.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช, 2526.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 4.

กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2525.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 11.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช, 2527.

สุพร ชัยเดชสุริยะ. "มาสร้างกะเบาะทรายเพื่อใช้เป็นสื่อการสอนกันเถิด," ใน สื่อเพื่อ
พัฒนาเด็กก่อนบาล. หน้า 45-47. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

สนธิ ชีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด,
2523.

สรสิงห์สำรวม จิมพะเนา. การละเล่นของเด็กกลานนาไทยในอดีต. เชียงใหม่ :
โครงการศึกษาวิจัยศิลปสถาปัตยกรรมล้านนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, 2520.

อัจฉรา จันไกรผล. "การเล่นของเด็ก," ใน จิตวิทยาคลินิก. หน้า 46. กรุงเทพฯ :
สหประชาพานิชย์, 2518.

อุษา ลังชันน้อย. การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่क्रमิ์น้หาในการ
จัดประสบการณ์แตกต่างกัน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

- Andrews, D. "Social Development in Early Children," A Paper Presented at the Conference on development of the Model for Preschool Social Skill. Bangkok : The Office of the National Primary Education Commission, 1988.
- Bloom, B.S. Stability and Change in Human Characteristic. New York : John Wiley and Son, 1967.
- Borke. H. "International Preception of Young Children : Egocentrism or Empathy," Developmental Psychology. 5 : 263-264; 1971.
- _____. "The Development of Empathy in Chinese and American Children between Three and Six Years-of-Age : A Crosscultural Study," Developmental Psychology. 9 : 102-108; 1973.
- Buckley, S. and N. "Egocentrism Empathy and Altruistic Behavior in Young Children," Developmental Psychology. 15 : 329-330; 1977.
- Elkind, D. Children and Adolescents : Interpretive Essays in Jean Piaget. New York : Oxford University Press, 1970.
- Ford, M.E. "The Construct Validity of Egocentrism," in Psychological Bulletin. p. 1169-1185. New York : John Wiley and Son Company, 1979.
- Ginsburg, H. and S. Oppen. Peaget's Theory of Intellectual Development. New Jersey; Englewood Cliffs : Prentice - Hall, Inc., 1969.
- Hoy E.A., "Measurement of Egocentrism in Children's Communication," Developmental Psychology. 10 : 598; 1975.
- Hurlock, E.B. Child Development. 3 rd ed. New York : McGraw - Hill, 1956.
- _____. Development Psychology. 2 nd ed. New York : McGraw - Hill Book Co., 1956.
- _____. Development Psychology. 3 rd ed. New York : McGraw - Hill, 1968.
- _____. Child Development. 5 th ed. New York : McGraw-Hill Book Co. Inc., 1972.
- _____. Child Development. 6 th ed. New York : McGraw-Hill Book Co., 1978.

- Kurdek, L.A. and M.M. Rodgon. "Perceptual, Cognitive and Effective Perspective Taking in Kindergarten Through Sixth - Grade Children," Developmental Psychology. 11 : 643-650; 1973.
- Lundsteen, S.W. and N.B. Tarrow. Guiding Young Children's Education. New York : McGraw - Hill, 1981.
- Maier, H.W. Three Theories of Child Development. Revised ed., Harper & Row, Publishers , 1969.
- Maratsos, M.P. "Nonegocentric Communication Abilities in Preschool Children," Child Development. 44 : 697-700; 1973.
- Neale, J.M. "Egocentrism in Institutionalized and Noninstitutional Children," Child Development. 57 : 97-101; 1966.
- Pepitone, E.A. Children in Cooperation and Competition. Lexington, Mass Lexington, 1980.
- Peterson, K.L. and M.G. Gustaven, " Empathy in Young Children : Defining and Evaluation," (opinion papers). Washington, 1986.
- Rubin, K.H. "Relationship between Egocentric Communication and Popularity Among Peers," Developmental Psychology. 7 : 364-367; 1972.
- _____. and F.W. Schneider, "The Relationship between Moral Judgement, Egocentrism and Altruistic Behavior," Child Development. 44 : 661-665; 1973.
- Rudolph, H. and D.H. Cohen. Kindergarten and Early Schooling. New York : Prentice - Hall Inc., 1984.
- Saltzman, A.L. and D.J. Townsend, "Children can Learn to Communicate in a Word - Pair Task : Evidence Against Egocentrism," Developmental Psychology. 16 : 83-84; 1980.
- Scott, L.H. The Psychology of Human Development. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- Securro, S.J. "Egocentrism and Perception Dominance in Young Children : Implications for Development and Management," (opinion Paper). West Virginia, 1985.
- Seefeldt, C. Teaching Young Children. New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1980.

Selman, R.L. The Relation of Role - taking to the Development of Moral Judgement in Children," Child Development. 42 : 79-91; 1971.

_____. and D.F. Byrne. "A Structural - Development Analysis of Level of Role Taking in Middle Childhood," Child Development. 40 : 803-806; 1974.

Shantz, C.U. The Development of Social Cognition," in Review of Child Development Research. ed., by E.M. Helhrington. 5 : 1-66; 1975.

Spodek, B. Teaching the Early Years. New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1972.

Strager, J. "A Naturalistic Study of Empathic Behaviors and Their Relation to Affective States and Perspective Taking Skill in Preschool Children," Child Development. 51 : 815-822; 1980.

Wadsworth, J.B. Piaget's Theory of Cognitive Development. David McKay Company, Inc., 1971.

Walsh, H.M. Introducing the Young Child to the Social World. New York : MacMillan Publishing Company, 1980.

Waxler, C.Z., Yarrow, M.R. and J.B. Smith. "Perspective Taking and Presocial Behavior," Developmental Psychology. 13 : 87-88; 1977.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือและตัวอย่างแบบทดสอบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก

คู่มือและตัวอย่างแบบทดสอบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา

คู่มือแบบทดสอบการคลาการยัดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก

Interpersonal Awareness Test

ชื่อ.....เพศ.....อายุ.....

โรงเรียน.....วันที่ทำการทดสอบ.....

ผู้ทำการทดสอบ.....

คำสั่ง

1. ผู้ทำการทดสอบกล่าวกับเด็กดังนี้ : ต่อไปนี้ครูจะเล่าเรื่องของน้อยให้ฟัง และต้องการให้หนูบอกครูว่า น้อยรู้สึกอย่างไรต่อเรื่องนั้นๆ โดยให้หนูหยาบภาพใบหน้าของน้อยมาใส่ลงในภาพของเรื่อง สิ่งที่คุณตอบ ไม่มีผิดหรือถูก ครูอยากทราบแต่เพียงว่าหนูคิดว่าน้อยรู้สึกอย่างไรเท่านั้น

2. ผู้ทำการทดสอบนำภาพใบหน้าที่แสดงความรู้สึกทั้ง 4 ภาพมาสลับกันแล้ววางเรียงลงข้างหน้าเด็ก วางภาพประกอบสถานการณ์ลงและบอกเด็กว่า : หนูหาภาพที่แสดงว่าน้อยจะรู้สึกอย่างไรถ้าเขาได้รับประทานอาหารที่เขาชอบมากที่สุด (ภาพตัวอย่าง) เมื่อเด็กเลือกไว้แล้วให้หยาบภาพใบหน้ามาต่อภาพร่างของเด็กในเรื่อง ผู้ทำการทดสอบวงกลมรอบคำที่เด็กเลือกภาพใบหน้าที่แสดงความรู้สึกนั้น

สุข

เศร้า

กลัว

โกรธ

ถ้าเด็กไม่เลือกภาพทั้งหมดเลย ผู้ทำการทดสอบหยาบภาพใบหน้าที่แสดงถึง "ความสุข" วางลงประกอบภาพเด็กในสถานการณ์พร้อมกับพูดว่า : น้อยจะรู้สึกมีความสุขถ้าเขาได้รับประทานอาหารที่ชอบมากที่สุด

ถ้าเด็กเลือกภาพใบหน้าไม่ว่าจะเป็นภาพใด ผู้ทำการทดสอบกล่าวว่า : ดีมาก หนูลองบอกว่าทำไมหนูคิดว่าน้อยจะรู้สึก.....ถ้าเขาได้รับประทานอาหารที่ชอบมากที่สุด เพื่อเป็นการยืนยันว่าเด็กต้องการเลือกภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์และความรู้สึกเช่นนั้นจริง

3. เมื่อจะถามเรื่องใหม่ ให้ทำการสลับภาพไปหน้าทั้ง 4 ภาพใหม่ทุกครั้งน้อยจะรู้สึกอย่างไร ถ้าแม่พาเขาไปที่ที่ชอบมากที่สุด เขาจะรู้สึก (บอกชื่อภาพความรู้สึกทั้ง 4 ที่วางเรียงอยู่ให้เด็กฟัง) หยิบภาพไปหน้าที่หนูคิดมาวางต่อลงในรูปของน้อย : ทำไมหนูจึงคิดว่าน้อยจะรู้สึก.....

สุข

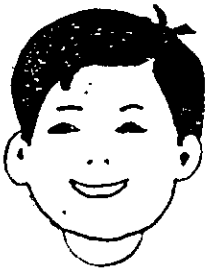
เศร้า

กลัว

โกรธ

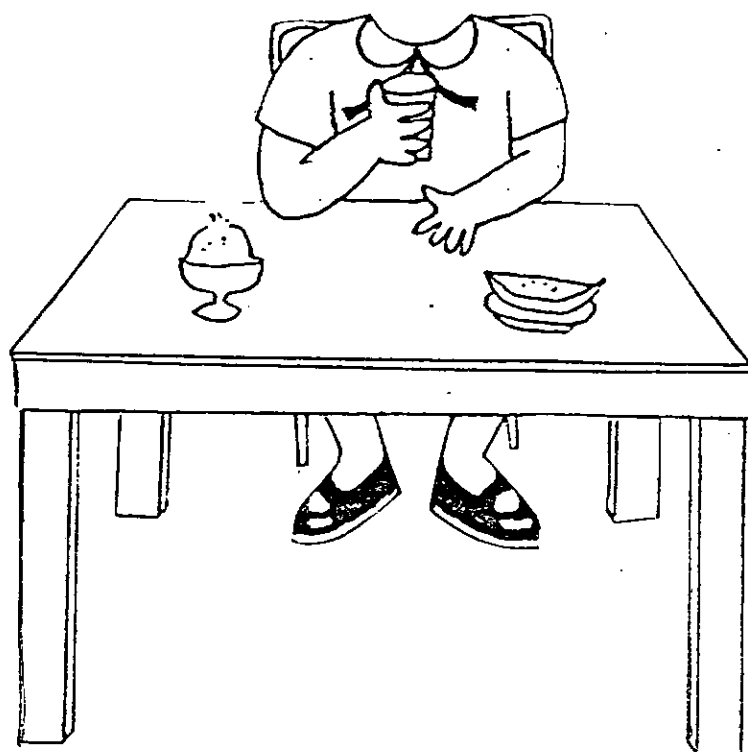
ตัวอย่างภาพประกอบแบบทดสอบวัดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งประกอบด้วย

1. ภาพใบหน้าเด็กมี 2 ชุด คือ ชุดภาพใบหน้าเด็กหญิงและเด็กชายซึ่งแต่ละชุดจะมี 4 ภาพ

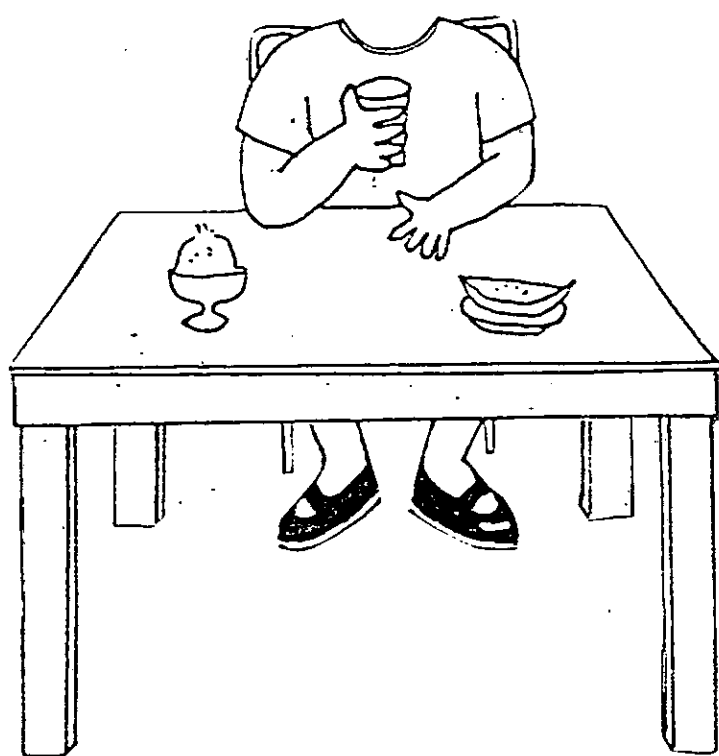

ภาพใบหน้าเด็กหญิงและเด็กชายที่ใช้ในการทดสอบ

2. ภาพประกอบสถานการณ์

ภาพตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสำหรับเด็กหญิง

ภาพตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสำหรับเด็กชาย

ตัวอย่างคู่มือแบบทดสอบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา

1. เครื่องมือชุดสีเหลืองด้านเท่า

ผู้วิจัยให้เด็กเทียบสีจากของจริงกับสีในภาพให้ถูกต้อง แล้ววางสีเหลืองมีเหลืองให้อยู่ด้านหลังของสีเหลืองสีน้ำเงิน และวางสีเหลืองสีแดงทางด้านซ้ายของสีเหลืองสีเหลืองลงบนโต๊ะ และมีระยะห่างกันช่วงละประมาณ 1 นิ้ว ให้ผู้รับการทดลองมองเห็นสีเหลืองในระดับสายตา

ผู้ที่อยู่ด้านหน้า (ตัวเด็ก) จะมองเห็นสีเหลืองมีเหลืองอยู่ทางด้านหน้า สีเหลืองสีน้ำเงินอยู่ทางด้านหลังของสีเหลืองมีเหลือง และสีเหลืองสีแดงอยู่ทางด้านซ้ายของสีเหลืองมีเหลือง (ดูภาพผนวก ก ชุดที่ 1 รูปที่ 1)

ผู้ที่อยู่ด้านซ้าย (ตุ๊กตาที่เป็นพ่อ) จะมองเห็นสีเหลืองสีแดงอยู่ทางด้านหน้าและสีเหลืองสีน้ำเงินอยู่ด้านซ้ายเอียงไปทางหลัง (ดูภาพผนวก ก ชุดที่ 1 รูปที่ 2)

ผู้ที่อยู่ด้านหลัง (ตุ๊กตาที่เป็นแม่) จะมองเห็นสีเหลืองสีน้ำเงินอยู่ทางด้านหน้าและสีเหลืองสีแดงอยู่ทางด้านขวาเอียงไปทางด้านหลัง (ดูภาพผนวก ก ชุดที่ 1 รูปที่ 3)

ผู้ที่อยู่ด้านขวา (ตุ๊กตาที่เป็นลูก) จะมองเห็นสีเหลืองสีแดงอยู่ทางด้านหลังของสีเหลืองมีเหลือง โดยมีสีเหลืองสีน้ำเงินอยู่ทางด้านขวาของสีเหลืองมีเหลือง (ดูภาพผนวก ก ชุดที่ 1 รูปที่ 4)

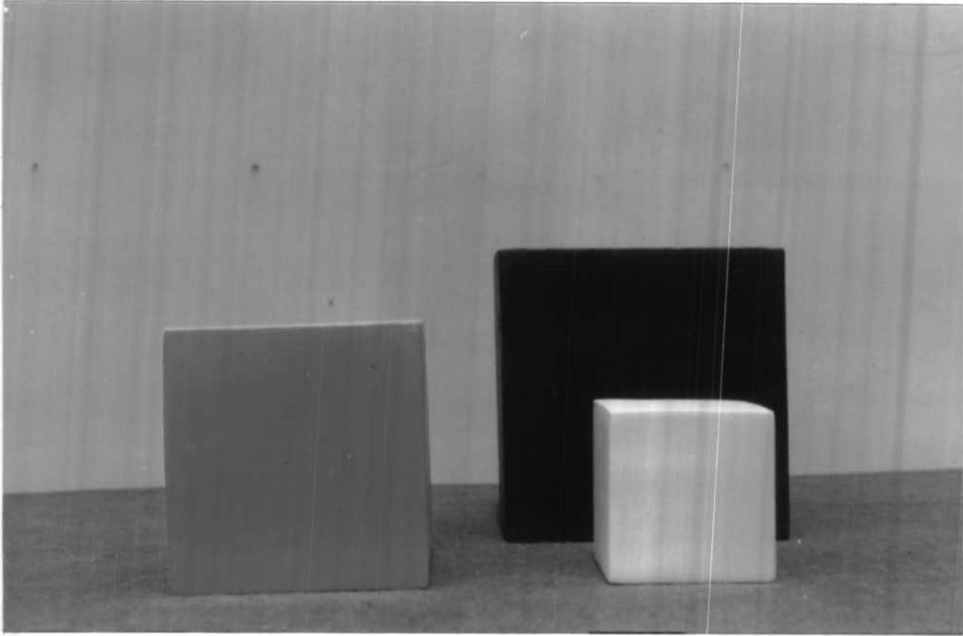
ผู้วิจัยให้เด็กเดินดูตามจุดต่างๆที่กำหนด (ด้านหน้า ด้านซ้าย ด้านหลัง ด้านขวา) พร้อมกับถามเด็กว่า "หนูลองมานั่งตรงตุ๊กตาที่เป็นพ่อ ดูซิว่าตุ๊กตาที่เป็นพ่อมองเห็นอะไร" จากนั้น ผู้วิจัยให้เด็กย้ายมานั่งตรงตุ๊กตาที่เป็นแม่ และตุ๊กตาที่เป็นลูกตามลำดับ โดยผู้วิจัยใช้คำถามเช่นเดียวกับคำถามครั้งแรก แล้วให้เด็กนั่งลงทางด้านหน้า เรียงภาพถ่ายของเครื่องมือชุดที่ 1 เพื่อให้เด็กเลือกภาพที่ตนมองเห็น โดยพูดว่า "หนูนั่งอยู่ตรงนี้ มองดูสีเหลืองที่หนูเห็นบนโต๊ะทั้งหมดนี้ซิ แล้วดูว่าเหมือนกับรูปไหน" ถ้าเด็กชี้ภาพไม่ถูก ผู้วิจัยบอกภาพที่ถูกต้องให้กับเด็ก จากนั้นผู้วิจัยถามถึงการมองเห็นของตุ๊กตาที่เป็นพ่อ โดยให้เด็กนั่งอยู่ที่เดิม และดูของที่อยู่บนโต๊ะแล้วพูดว่า "หนูคิดว่าตุ๊กตาที่เป็นพ่อ (ผู้วิจัยชี้ตำแหน่งที่วางตุ๊กตา

ที่เป็นพ่อ) มองเห็นสิ่งเหลี่ยมเหมือนรูปไหน" เมื่อเด็กเลือกรูปภาพโดยการชี้แล้วก็ให้เด็กเลือกรูปภาพตามการมองเห็นของตุ๊กตาที่เป็นแม่และลูก ตามลำดับ โดยใช้คำพูดและวิธีการเช่นเดียวกับตุ๊กตาที่เป็นพ่อ การให้คะแนนจะให้ตั้งแต่ ข้อที่ 2 เป็นต้นไปของแต่ละชุดโดยในแต่ละข้อ เด็กที่ตอบถูกจะได้ 1 คะแนน และเด็กที่ตอบผิดจะได้ 0 คะแนน

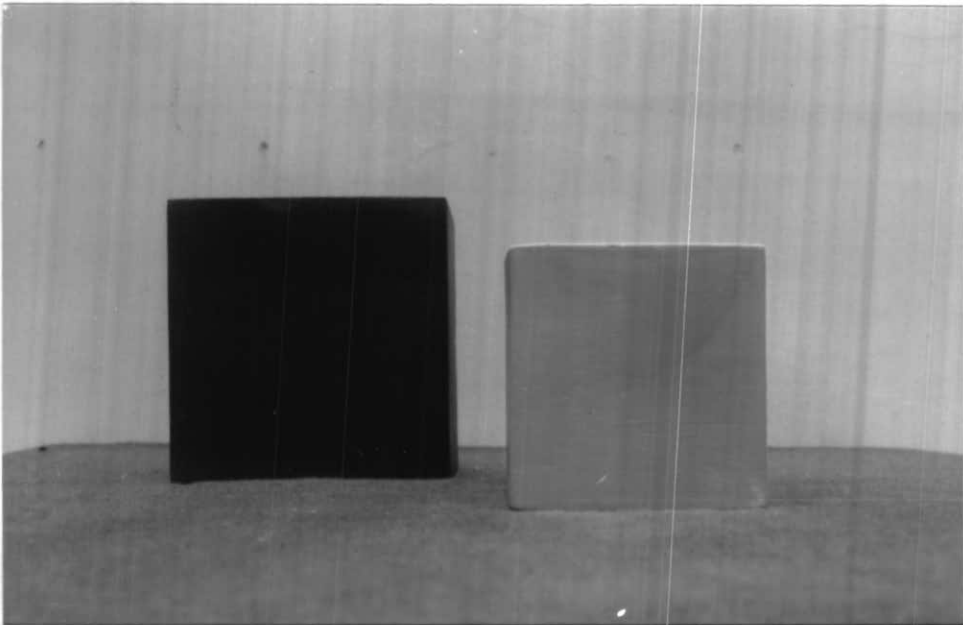
ตัวอย่างแบบทดสอบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา

ชุดที่ 1 ชุดสี่เหลี่ยมด้านเท่า

รูปที่ 1

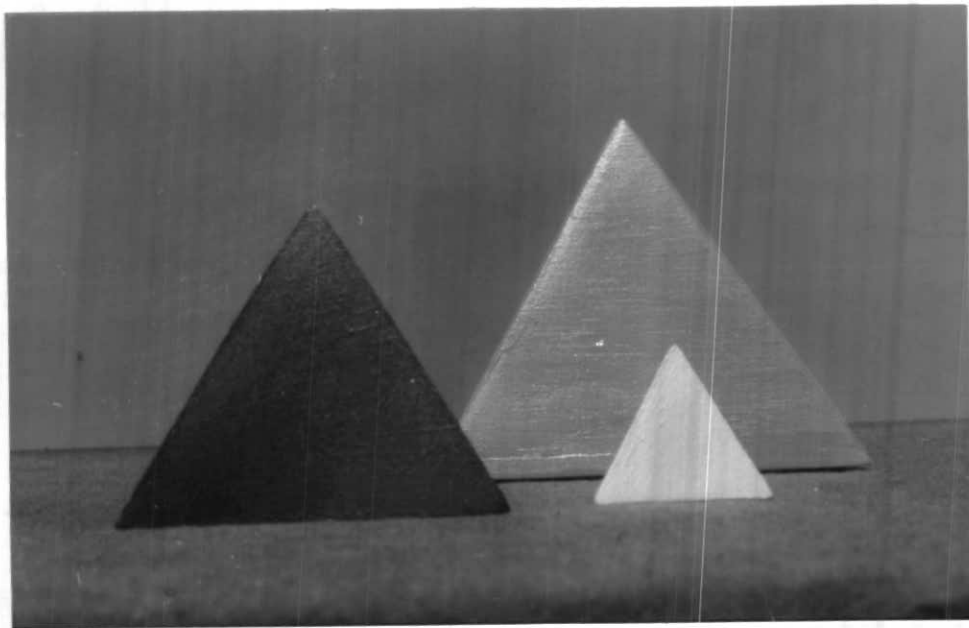

รูปที่ 2

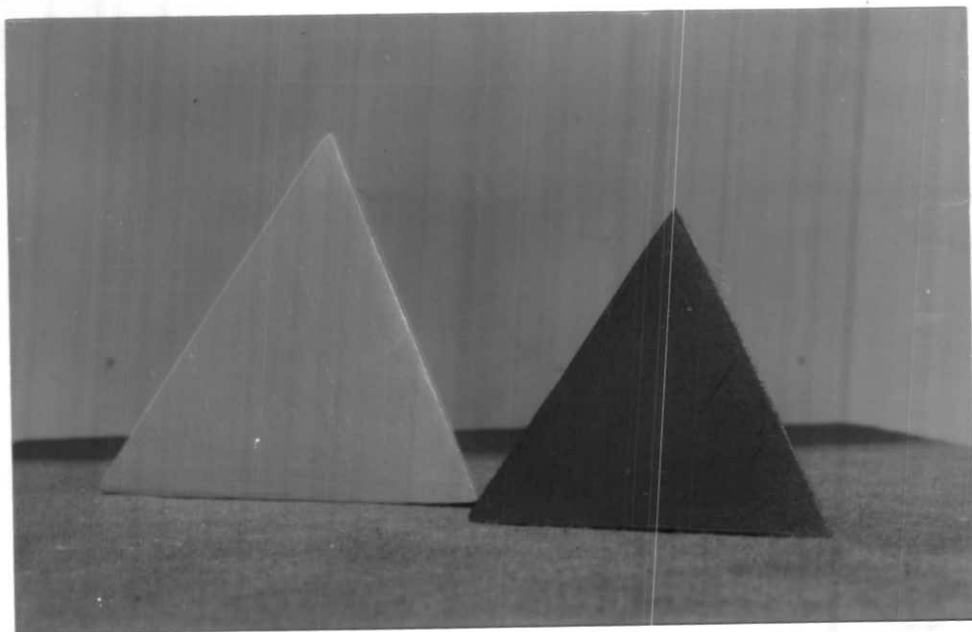

ชุดที่ 2 ชุดสามเหลี่ยมด้านเท่า

รูปที่ 1

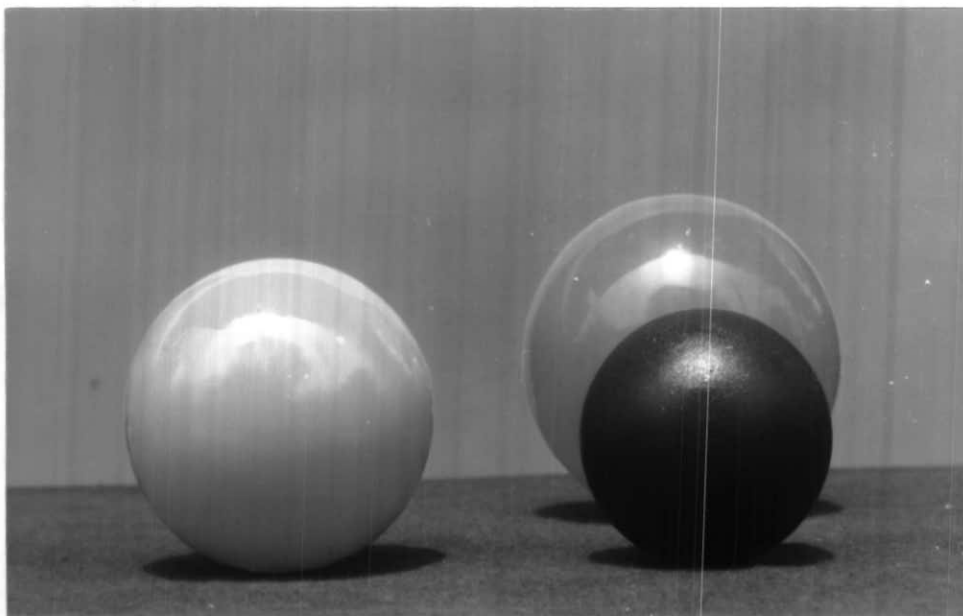

รูปที่ 2

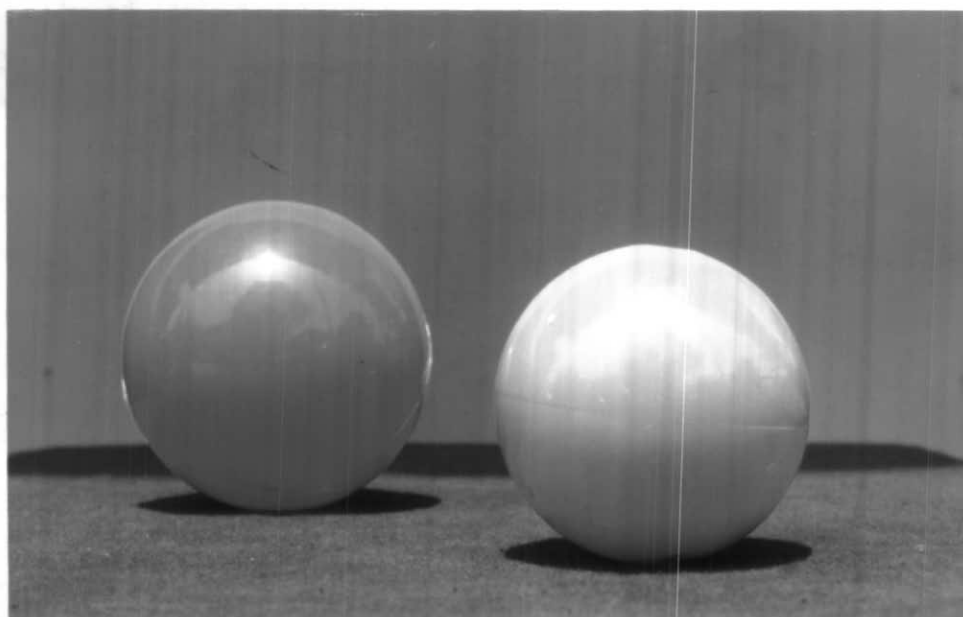

ชุดที่ 3 ชุดทรงกลม

รูปที่ 1

รูปที่ 2

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย และแบบไม่มีการ
เล่นน้ำ เล่นทราย

สัปดาห์	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	1	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ลิ้น 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวโต้ 6. ม้าโยก 7. บ่อทราย <u>อุปกรณ์</u> 1. บ้านจำลอง พลาสติก 2. ตุ๊กตาสัตว์เลี้ยง 3. ตุ๊กตาคน 4. ตะกร้าพลาสติก 5. ถังน้ำขนาดเล็ก 6. กระดาษ 7. ผลไม้จำลอง	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ลิ้น 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวโต้ 6. ม้าโยก <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความ สนใจและตามจินตนาการของเด็ก

สัปดาห์	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	1	8. ที่เล่นน้ำ <u>อุปกรณ์</u> 1. จานพลาสติก 2. ผลไม้จำลอง 3. ผ้าเช็ดมือ 4. กะละมังขนาดใหญ่ 5. ชุดหม้อข้าวหม้อแกง 6. ขันตักน้ำพลาสติก <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความสนใจ และตามจินตนาการของเด็ก	

ลำดับ	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	2	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ล้อ 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวไต่ 6. ม้าโยก 7. บ่อทราย <u>อุปกรณ์</u> 1. บ้านจำลอง พลาสติก 2. ตุ๊กตาสัตว์เลี้ยง และสัตว์ป่า 3. รั้วจำลอง 4. ฝาขวดน้ำอัดลม 5. ที่ตักทราย 6. กระป๋องเจาะรู ขนาดต่างๆ	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ล้อ 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวไต่ 6. ม้าโยก <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความ สนใจและตามจินตนาการของเด็ก

สัปดาห์	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	2	8. ที่เล่นน้ำ <u>อุปกรณ์</u> 1. จานพลาสติก 2. กระป๋องขนาดเล็ก 3. ผ้าเช็ดมือ 4. กะละมังขนาดใหญ่ 5. ชุดหม้อข้าวหม้อแกง 6. ขันตักน้ำพลาสติก 7. ฟองน้ำ <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความสนใจ และตามจินตนาการของเด็ก	

ลำดับ	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	3	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> - ชิงช้า - ไม้ลื่น - ถ้ำลอด - บ้านตุ๊กตา - ราวไต่ - ม้าโยก - บ่อทราย <u>อุปกรณ์</u> - บ้านจำลอง พลาสติก - ผ้าขวดน้ำอัดลมสี สีต่างๆ - ที่ตักทราย - อิฐหรือกรวดสี - ต้นไม้และดอกไม้ พลาสติก - กระป๋องพลาสติก	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> - ชิงช้า - ไม้ลื่น - ถ้ำลอด - บ้านตุ๊กตา - ราวไต่ - ม้าโยก <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความ สนใจและตามจินตนาการของเด็ก

สัปดาห์	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	3	8. ที่เล่นน้ำ <u>อุปกรณ์</u> 1. ท่อน้ำ 2. ขี้อต่อท่อ 3. ถ้วยตวง 4. กะละมังขนาดใหญ่ 5. ฟองน้ำ 6. กรวยน้ำ 7. ขวดพลาสติกขนาด ต่างๆ <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความ สนใจ และตามจินตนาการของเด็ก	

ลำดับ	วันที่	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	4	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ลื่น 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวโต้ 6. ม้าโยก 7. บ่อทราย <u>อุปกรณ์</u> 1. พิมพ์รูปทรงต่างๆ 2. ตุ๊กตาสัตว์ป่า 3. ตุ๊กตาคณ 4. ต้นไม้พลาสติก 5. รั้วจำลองพลาสติก 6. ธงสี 7. ที่ร่อนทราย	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ลื่น 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวโต้ 6. ม้าโยก <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความสนใจและตามจินตนาการของเด็ก

ลำดับ	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	4	8. ที่เล่นน้ำ <u>อุปกรณ์</u> 1. ตักตาสัตว์น้ำ 2. เรือพลาสติก 3. ตักตาคณพลาสติก 4. กะละมังขนาดใหญ่ 5. โต้ะและเก้าอี้จำลอง 6. กรวยน้ำ 7. ขวดพลาสติกขนาด ต่างๆ 8. ชตน้ำขานพลาสติก <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความ สนใจ และตามจินตนาการของเด็ก	

สัปดาห์	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	5	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ลื่น 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวไต่ 6. ม้าโยก 7. บ่อทราย <u>อุปกรณ์</u> 1. ชงลื่นคง เขียว น้ำเงิน 2. พิมพ์รูปทรงต่างๆ 3. ตุ๊กตาคนพลาสติก 4. ต้นไม้พลาสติก 5. ที่ร่อนทราย 6. ที่ตักทราย 7. ถ้วยไอศกรีม 8. ไม้ไอศกรีม	<u>เครื่องเล่นสนาม</u> 1. ชิงช้า 2. ไม้ลื่น 3. ถ้ำลอด 4. บ้านตุ๊กตา 5. ราวไต่ 6. ม้าโยก <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความ สนใจและตามจินตนาการของเด็ก

ลำดับ	วัน	กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง	
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	5	8. ที่เล่นน้ำ <u>อุปกรณ์</u> 1. ตักตาสลัดว้น้ำ 2. กระชอนขนาดเล็ก 3. เบ็ดตกปลาแม่เหล็ก 4. กะละมังขนาดใหญ่ 5. ชุดหม้อข้าวหม้อแกง 6. ขวดน้ำพลาสติกขนาด ต่างๆ <u>วิธีเล่น</u> ให้เด็กเล่นตามความสนใจ และตามจินตนาการของเด็ก	

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางทัศนา ชื้อสกุล แก้วพลอย

เกิดวันที่ 16 เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2499

สถานที่เกิด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 19 หมู่ 1 แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ
กรุงเทพฯ 10140

สถานที่ทำงาน โรงเรียนแสงสุววรรณ แขวงราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ 10140

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2517 ป.กศ.ต้น จากวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ.2519 ป.กศ.สูง (วิชาเอกอนุบาล) จากวิทยาลัยครูสวนกุหลาบ

พ.ศ.2520 พ.ม. จากกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ.2521 ค.บ. (วิชาเอกอนุบาล) จากวิทยาลัยครูสวนกุหลาบ

พ.ศ.2535 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

การคล้ายการยิตตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ
เล่นทราย ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

บทคัดย่อ

ของ

ทัศนา แก้วพลอย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

กรกฎาคม 2535

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการรับรู้ทางสายตา ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทราย และเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการเล่นน้ำ เล่นทราย ในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 16 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการทดลอง Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ t - test for Dependent Samples และ t - test for Independent Samples

ผลการศึกษพบว่า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย มีการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตา สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวิเคราะห์การคลายการยึดตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย เมื่อสิ้นสุดการทดลอง คลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย คลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

**DECLINE OF EGOCENTRISM OF PRESCHOOL CHILDREN FROM WATER PLAY AND
SAND PLAY DURING OUTDOOR ACTIVITIES**

AN ABSTRACT

BY

TASANA KAEWPLOY

**Presented in partial Fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood
at Srinakharinwirot University**

July 1992

The purposes of this study were to study and compare the decline of egocentrism : emotional and perceptual aspects of preschool children engaged and not engaged in water and sand play in outdoor activity.

The subjects were 32 three - four years old, Kindergarten I in second semester, academic year 1990 at Kook Kai Kindergarten School Bangkok. The subjects were randomly selected and assigned in experimental and control group. Each group had 16 children. The experimental group was provided water and sand play in outdoor activity while the control group was not provided.

The instruments used in this study were :

1) The lesson plan for water and sand play developed by the researcher, 2) The Interpersonal Awareness Test developed by Borke (1971) which had .87 of reliability, and 3) The Perceptual Egocentric Tested revised by the researcher, had .58 for the reliability. The study was Randomized Control - Group Pretest-Posttest Design. The t - test for dependent and t - test for independent were used to analyzed the data.

The study found that preschool children engaged water and sand play in outdoor activity was significantly higher in declining of egocentrism, both emotional and perceptual, than preschool children who not engaged at .01 level. Furthermore, the children playing water and sand play had score significantly higher than before playing at .01 level while children who did not playing

water and sand play had no significantly difference between before and after the experiment.